

WAGNSSON, GUSTAF

Bilder från Finland

1889

EOD - Millions of books just a mouseclick away! In more than 12 European countries!

Thank you for choosing EOD!

European libraries are hosting millions of books from the 15th to the 20th century. All these books have now become available as eBooks – just a mouse click away. Search the online catalogue of a library from the eBooks on Demand (EOD) network and order the book as an eBook from all over the world – 24 hours a day, 7 days a week. The book will be digitised and made accessible to you as an eBook.

Enjoy your EOD eBook!

- Get the look and feel of the original book!
 - Use your standard software to read the eBook on-screen, zoom in to the image or just simply navigate through the book
 - *Search & Find*:* Use the full-text search of individual terms
 - *Copy & Paste Text and Images*:* Copy images and parts of the text to other applications (e.g. word processor)
- *Not available in every eBook.

Terms and Conditions

With the usage of the EOD service, you accept the Terms and Conditions provided by the library owning the book.

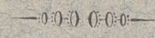
- Terms and Conditions: <https://books2ebooks.eu/csp/en/nls/en/agb.html>

More eBooks

Already 40 libraries in over 12 European countries offer this service.
Search books available for this service: <https://search.books2ebooks.eu>
More information is available at <https://books2ebooks.eu>

*Finl
Geogr
(187)*

BILDER
FRÅN
FINLAND
AF
GUSTAF WAGNSSON.

KÖPING,
FÖRFATTARENS FÖRLAG.

BILDER
FRÅN
FINLAND

AF

GUSTAF WAGNSSON.

KÖPING,
FÖRFATTARENS FÖRLAG.

BILDER
VON
FINLAND

GUSTAV WILHELM

KÖPING, 1889,
J. F. SÄFBERGS BOKTRYCKERI.

Till Läsaren.

Finland har intill de senare årtiondena blifvit föga besökt af utlänningar och varit ännu mindre känt till sin rätta beskaffenhet. En resa genom »de tusen sjöarnes land» under sommaren lemnar rikhaltiga och angenäma minnen och skall tvifvelsutan göra djupa intryck på hvarje främling med sinne för naturen och folklivet. Man får här lära känna många egendomliga drag hos ett folk, som under tusenårig kamp mot klimatets stränghet fört jordbruket längst fram mot »den eviga snön»; ett folk, som, nöjdt med det minsta möjliga af denna verdens goda, en gång sjöng sina odödliga episka sånger vid ljudet af kanteles strängar. Man kan här njuta anblicken af glimmande sjöar och sund samt höra dånet af ett vattenfall, som i anseende till de nedströmmande vattenmassornas styrka kan täfla med det verldsberömda Niagara.

För dem, som intressera sig för detta land, men icke kunna få tillfälle att personligen se det och göra resor inom detsamma, torde dessa Bilder från Finland icke vara ovälkomna.

Vänner till ett innerligare kristligt lif, liksom äfven nykterhetsvänner, skola glädja sig öfver de framsteg som göras till det bättre i berörda afseenden inom Finland. Den absoluta nykterhetsidéen vinner allt mer terräng bland det finska folket, hvilket till stor del under långliga tider legat försänkt i den hemska dryckenskapslasten.

För medlemmarne af metodist-episkopalkyrkan skall det måhända medföra ett särskildt intresse att närmare lära känna under hvilka förhållanden och genom hvilka medel metodismen infördes i Finland och der vunnit utbredning.

Författaren, som under tre år rest och verkat såsom metodist-episkopalkyrkans första resepredikant inom Finland, har genom dessa bilder trott sig kunna bereda meningsfränder och vänner till Guds rikes utbredning i detta sedan gammalt för oss svenskar kära land i någon mån både nytta och nöje. Uppgifterna äro tillförlitliga och grundas nästan uteslutande på egna iakttagelser och källstudier.

Ett benäget öfverseende med det lilla anspråkslösa arbetets brister i öfrigt utbeder sig författaren af den välvillige läsaren.

Köping 1889.

G. W.

FÖRSTA KAPITLET

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Land och Folk.

Första Abdelningen
Land och Folk

Första Abdelningen
Land och Folk

Första Abdelningen
Land och Folk

Första Abdelningen
Land och Folk

Första Abdelningen
Land och Folk

Första Abdelningen
Land och Folk

Första Abdelningen
Land och Folk

FÖRSTA KAPITLET.

Finlands fysiska beskaffenhet.

Det var en tid, då norra Ishafvets vågor gingo öfver Finland. De högsta bergen reste sig då ur detta haf såsom klippor i sjön. Genom stora jordbäfningar kom hafvet i rörelse, hvarigenom en del af bergen söndersplittrades. Från nordpolen kommo ofantliga ismassor, hvilka rullade klippstycken öfver hvarandra, af hvilka somliga söndersmulades till grus och sand, som på många ställen hopades i åsar och moar.

Finland, liksom norra Sverige, har således enligt Guds vilja uppstigit ur hafvet. Härtill har Gud användt den underjordiska elden, denna eld, genom hvilken de södra landen så ofta skakas af jordbäfningar. Finlands yta upplyftes fortfarande af denna kraft, så att med hvarje år höjer sig norra delen af landet nära en och en half centimeter öfver hafsytan, hvilket gör vid pass en och en half meter på hundra år. Då man färdas efter kusten kan man tydligen märka huru mycket hafsbotten höjt sig under loppet af några århundraden, emedan städer, som då anlades utmed kusten, nu ligga från 3 till 6 kilometer från hafsvattnet.

Landets yta är mycket ojemn. De tusentals

sjöarne ha uppstått derigenom, att en del af hafsvattnet har stannat kvar i dalarne under det landet höjts och det öfriga vattnet runnit undan. Förerade med hafvet genom sund, voro de stora sjöarne endast i början hafsvikar. De fordna sunden blefvo *floder*, när höjningen tilltog och slutningen följaktligen ökades. De många forsarne ha uppkommit derigenom, att islossningen om våren fört stenar med sig, som blefvo liggande vid flodernas smala och grunda ställen.

Hvem har ej hört eller läst något om Finlands förtjusande sjöar och forsar? Saima, som öfver östra Finland utbreder sina blå vatten, är icke en enda inom sig avslutad sjö, utan upptager en lång rad af sjöar, fjärdar, vikar och sund. Denna stora, klara vattenspegel uttömmar sitt flöde i Ladoga genom den strida floden Wuoksen. Saimas vatten är så klart och genomskinligt, att man vid gynsam väder kan se botten på betydande djup. Under den varma sommaren synas sjöarna djupt högblå.

Vid Wuoksens vattenfall, Imatra, torde ingen af alla Finlands naturskönheter kunna förliknas. Från en höjd af 20 meter störtar hvarje sekund mer än 100 millioner liter vatten genom en bergsklyfta, som icke är mer än 42 meter bred. Vatten rusar högt åt klippväggarna och uppkastas i hvita pelare. Dånnet af Imatra skummande vattenfall höres på 6 kilometers afstånd. Bergen darra under vandrarens fötter. Intrycket är så mäktigt, att nervsvaga personer känna en egendomlig lust att störta sig ned i det frågande djupet. Intet vattenfall i hela verlden, utom Niagara i norra Amerika, har en så stor vattenmassa, så vidt man hittills lärt känna.

En sällsam naturrevolution egde rum i Karelen 1818. Sedan Wuoksen stupat ned utför Imatra, fortfar hon att bana sig väg genom en mängd for-sar och fall. Hon slukar, då hon kröker af mot öster, så mycket vatten, att hon ej kan behålla allt, utan afbördar sig en del i sjöar och träsk vid sidan af strömfåran. En af dessa sjöar heter Suvanto och, före angifna år, 45 kilometer lång och ganska djup. I öster kom Suvanto helt nära Ladogas strand och stängdes endast från denna väldiga sjö genom en sandås. Som vattnet i Suvanto om våren steg ganska högt och skadade böndernas egor samt stod 12 meter högre än Ladogas vattenyta, tyckte de det vara ett lämpligt tillfälle att aftappa något af Suvantos vatten för att få sina ängar torra. Byamännen i Taipale grepo nu till sina spadar och snart hade de grävt en liten ränna genom sandåsen, hvilken vattnet skar allt bredare och djupare i den lösa sanden. Inom få timmar var en brusande fors, som slet med sig det ena stycket efter det andra af sandåsen. Då sent omsider bönderna märkte faran och ville dämna forsen, var det försent. Suvantos lugna spegel förvandlades snart till en skummande flod, som ryckte med sig hundraåriga furor, stenar och hus. På ett enda dygn uttömdes Suvanto. Endast djupaste gölen var kvar. Sedan 1857 har man genom ett förnuftigt arbete ledt Wuoksen att strömma genom Suvanto, i stället att före 1818 Suvanto afbördade sitt vatten åt Wuoksen.

Hvilka förhärjande verk ha icke passionernas brusande flod åstadkommit! Den nedbryter alla förståndets och samvetets bröstvärn och kullstör-

tar alla erfarenhetens dyrbara byggnader; den undergräver grunden för alla dygdiga seder och goda beslut. Hela människan drages med i förderfvets afgrund. Se på drinkaren. Han tar den första och de derpå följande suparne mera för sällskapet och trefnadens skull än för begäret att dricka; men snart öfvergår det till vana och själens förut måhända lugna och klara spegel förvandlas till en vild, skummande flod, som rycker hela människan ned i syndens bottenlösa afgrund. Så är det ock med andra laster och synder.

Emedan Finland, liksom Sverige, sträcker sig långt i norr och söder, är här en ansenlig skilnad i klimat mellan landets olika delar. Vanligen kan man räkna att Finland har 6 månader vinter. I november börjar vintern och i maj våren. Högt uppe i Lappmarken går midsommarsolen under en hel månad aldrig ned och under lika lång tid vid julen går hon ej heller upp. Resanden behöfver dock ej färdas längre än till Aavasaksa för att midsommarnatten få se midnattssolen. Berget Aavasaksa reser sig 45 km. norr om Torneå. Emedan skymningen är längre ju högre upp man kommer åt norr, ha alla nordliga land mera ljus än mörker. Jag glömmet ej huru egendomligt det föreföll mig, att vi midsommarstiden kunde midt i natten läsa och sjunga ur bok, utan att på ringaste sätt besväras af mörkret. Detta är förhållandet redan i södra Österbotten.

Hafvet inverkar, som bekant, på klimatet. Om våren är kustlandet fuktigare och kallare, enär isarne afkyla luften, men varmare om hösten, enär hafsvattnet meddelar åt luften en jämnare temperatur.

Hårdt och kallt är väl Finland i höga norden, och icke bortklemar heller naturen sina barn med veklighet och öfverflöd. Arbete, tålmod, ihärdighet och försakelse fordras för att ej svälta och dö i förtid. Men så får äfven folket här en frisk kropp och ett modigt sinnelag.

ANDRA KAPITLET.

Finlands folk.

Finnarne omnämnas redan kort efter vår tidräkning af den romerske historieskrifvaren Tacitus. De skandinaviska sagorna veta tidigt att berätta, att Finland var ett hem för jättar och trollkarlar. Men ett sagoland förblef dock i många århundraden detta sköna land. Det första säkra årtal i finnarnes historia är 1026, då bjarmernas afgudatempel vid Hvita hafvet plundrades af skandinaviska vikingar. Bjarmerna, som bodde vid floden Dvina i norra Ryssland, hade städer och konungar och voro lika tappre i krig som företagsamme i fredliga värf. Som de drefvo en betydande handel med varor allt ifrån Indien, blefvo de ganska rika. Det var en egendomlig sed hos dem, att när en rik man dog, skulle hans egendom delas mellan arfvingarne

och den döde, hvars andel då nedgräfdes i jorden vid Dvinafloden. Kring denna plats hade dragits ett högt stängsel med tillbommad port. Sex man höllo vakt om natten vid den samma. Der innanför glimmade marken med guld och ädelstenar.

Norrmännen stego en vacker dag i land vid denna »dyrbara plats» och passade på, då första nattvakten hade nyss gått hem och den andra ej ännu hunnit ankomma, att hugga in med sina stridsyxor i skidgården och praktiserade sig med armstyrka öfver hägnaden. Porten öppnades och det dröjde ej länge förrän alla norrmännen befunno sig derinne och började uppgräfva de i jordhögarne förborgade skatterna. Sjelfva afguden Jumalas plundrades och störtade till marken med ett så förskräckligt brak, att den nya nattvakten, som i det samma anlande, begynte att blåsa i sina horn. Bjarmerna skyndade till, men norrmännen flydde och undkommo lyckligt till sina skepp och återvände till sitt land igen.

Många hundra år derefter blefvo bjarmerna, efter ett tappert, men fåfängt motstånd, underkufvade af ryssarne. Några utvandrade till Finland, andra till Norge och en del stannade kvar under ryska väldet. Dessa bjarmar äro de finske karelernas stamfäder. Många af dem, som än i dag vandra i Finland från gård till gård med renslar på ryggen, säljande nålar och dukar, äro afkomlingar till de fordom så rike och mäktige bjarmerna.

På Rysslands stora, vida slätter bodde fordom ett folk, som kallades Tschuder. De hade sannolikt ursprungligen kommit från Asiens bergländer och blifvit förskingrade sedan i många grenar öfver

hela norra och en stor del af nordvestra Europa. De i Ryssland boende finska stamfäderna blefvo efter hand af ryssarne underkufvade.

Utom lapparne tillhöra äfven ungrarne den folkstam, som kallas den finska. För länge sedan bodde de vid Svarta hafvets kuster, men inflyttade för tusen år sedan till det nuvarande Ungern.

Den finska folkkaraktären

är lättare att igenkänna än att beskrifva. I tusen år har det finska folket arbetat på att röja och odla sitt land. Jordmänen har varit hård och klimatet strängt, men arbetsamhet och ihärdighet har segrat. Krigets blodiga fackla har ofta tändts i deras land och ödelagt gårdar och härjat hela landet: men detta folk har med beundransvärdt tålamod, försakelse och lifskraft burit alla olyckor. Tappert i strid har detta frihetsälskande, men fridsamma folk ofta kufvats och besegrats, men aldrig tillintetgjorts. Under främmande öfvervälde har det städse bibehållit sitt språk, sitt sätt att lefva och sitt sätt att tänka. Så är det ock ett ytterligt segt och envist folk. Förräderi och uppror tålde det aldrig. Trofasthet bodde i dess hjerta och icke blott på tungan. Har det stundom visat sig långtänkt och senfärdigt, har det likväl ådagalagdt att det varit ett vetgirigt och kunskapsälskande folk.

TREDJE KAPITLET.

Finnarnes religion under hednatiden.

En dunkel aning om den sanne Gudens kunskap är nedlagd i människornas samveten. Människohjertat känner behof af något evigt, oberoende af de ständiga vexlingarne. Finnarne sökte Gud i den synliga verlden. De trodde att han fanns i den synliga himmelen och kallade honom därför Jum eller Jumala (Guds boning). Himmels guds kallades äfven af de hedniska finnarne för Ukko, det betyder den gamle, emedan de höllo ålderdomen i stor ära. Molnet var hans skjorta, blixten hans pil och vid himlaranden sågs han stundom, menade de, klädd i blå strumpor och brokiga skor.

Finnarne trodde på många gudar. Vattnet, jorden, skogen, ja, hvarje träd, hvarje källa och hvarje berg hade sin skyddsande (hatia). Hela naturen var uppfylld med lefvande andar. Gud var splittrad i tusende spillror och hvar och en sådan del af Gud var bunden vid något naturföremål.

Den vise menniskoanden troddes kunna beherska naturen och besvärja gudarne genom ordets makt. Bara människan visste tingens ursprung, kunde hon nedkalla blixten, haglet, frosten, framkalla eller fördrifva sjukdomar, allt förutom döden kunde hon besvärja, men icke denne, emedan hon icke visste hans ursprung.

Att tänka djupt, att begrunda högre ting och älska visheten, aktades af finnarne högre än styrkan. Visserligen ha de i alla tider varit i hög grad

vidskepliga. De stora ödemarkernas enslighet har mäktigt verkat på folkets inbillning. Vinterns långa mörker och sommarns långa ljus har i förening med skogarne, bergen, sjöarne och forsarne stämt folkets håg för det underbara. Hvem har icke redan från barndomen hört talas om finnens trollkunnighet? Beklagligen stå trollkunnige personer ännu mångenstädes hos det okunniga folket i stort anseende. Österbottningarne isynnerhet hafva rykte om sig som trollkarlar. Lapparne anses dock vara dem öfverlägsna. Naturligtvis bedraga dessa trollkarlar ofta de lättrogna; men medges måste, att de ofta tro på sina egna besvärjelser.

Finnarnes hedniska gudstjenst var mycket enkel. Inga afgudatempel, inga prester, inga afgudabilder förekommo. De hade heliga träd, heliga sjöar, heliga floder och heliga källor. Björnen, örnen, getingen och örnen ansågos äfven såsom heliga djur. Husfadern, husmodern eller de vise för rättade gudstjensten förmedels offer och böner. Människooffer förekommo ej. Jägaren kunde dock stundom skära sig i tummen och offra dropparne af sitt blod i en myrstack åt Tapio. Den gamle brunskäggige Tapio var skogens beherskare och bar en hög hatt af barr och en pels af granmossa. Till honom bad jägaren om en lycklig jagt, och åt honom offrade han några droppar af sitt blod.

FJÄRDE KAPITLET.

Kalevala och Kanteletar.

Kalevala kallas en stor samling af berättande runor, som af Elias Lönnrot sammanstälts efter deras inbördes sammanhang. Denna samling har sitt namn efter jätten Kaleva, som sades vara de finske hjeltarnes fader. 1835 utkom för första gången Kalevala, andra och annorlunda ordnade upplagan utkom 1849. Icke blott i Finland har denna bok väckt ett oerhördt uppseende, utan mångestades i Europa och Amerika har man ansett Kalevala för en af de märkvärdigaste böcker bland folkdikter, som någonsin utkommit. Den återspeglar det finska folkets egendomligheter och trots det myckna, som för vår tid synes vidunderligt, finnes dock der en djup visdom, en enkel skönhet och en i sanning rörande fosterlandskärlek. Dessa om det finska folkets forntida hjeltar och äfventyr innehålla femtio runor eller sånger.

Kanteletar innehåller åter andra runor, i hvilka folket sjöng om sina fröjder och sorger. Namnet på denna samling härledes af kantele, finnarnes gamla strängospel.

FEMTE KAPITLET.

Kristendomens införande i Finland.

Tidigt på sommaren 1157 drog Erik den helige ut på ett korståg till Finland. Landstigningen egde rum i närheten af Åbo. Konungen, som medfört en välrustad här och många prester, sände bud med förmaning till finnerne, att de skulle afsvärja sin hedniska tro och låta döpa sig till den sanne Gudens lära. Detta ville likväl icke tava-sterne lyssna till. Hvarför skulle de väl afsvärja sina gamla gudar för nya, som de icke kände? De gjorde därför motstånd för att försvara sin frihet och sina fäders tro. En hård och blodig strid utkämpades. Segern stannade på svenskarnes sida, och de öfvervunna hedningarne lemnades att välja mellan dopet och — döden. Massan af dem, som döptes, förstod litet eller intet af den nya läran. Kristendomen kom till Finland med våld och utbreddes med svärdet! Hvilken olikhet mellan apostlarnes sätt att gå tillväga vid utbredandet af fridens evangelium och detta barbariska förfarings-sätt! Naturligtvis bibehöll sig länge hedendomen i praxis och äfven i mängdens åskådningssätt.

Med presternas ankomst till Finland började så småningom alla frie mäns likhet inför lagen att upphöra. De rike och de mäktige började förskaffa sig vissa företräden framför andra. Så uppkommo de fyra stånden. Presterna betalade ingen skatt och fingo icke dömas af andre än prester. Adeln fick icke dömas af andre än adelsmän och betalade

ingen skatt för sin jord, utan uppstälde häst och ryttare till konungens tjänst i krig.

Munkväsendet vann ock anslutning af finska folket. Icke mindre än sju kloster funnos, af hvilka det i Nädendal hade stort anseende.

Kom så reformationen, som samtidigt utfördes i Finland som i Sverige. Detta var en lycklig tid för Finland. En lärd finne, vid namn Mikael Agricola, som studerat i Wittenberg, började att i skrift stafva i hop det finska språkets aldrig förut skrifna ord och böjningar till skrift. Han började med att trycka en abc-bok omkring år 1540. Sedan utgaf han Luthers lilla katekes på finska samt en bönbok, som »nöttes af alla finnars händer». Han öfversatte äfven till finska hela nya testamentet och utgaf det från trycket år 1548. Heder och välsignelse öfver denne ädle man!

SJETTE KAPITLET.

Finska språket.

Detta är mer beslägtadt med turkiskan och andra österländska språk, än med något af de rådande språken i Europa. Det är större skilnad mellan svenska och finska än mellan ryska och finska. I det inre och norra Finland talas den

bästa och vackraste finskan. Föga mer än 300 år är det sedan finskan började användas i skrift och tryck. Enligt språkmäns omdöme, lär det ej finnas många språk, som så klart och i så rika skiftningar förmå återge tankarnes mångfald och känslornas stämning. Finskan afspeglar med en beundransvärd fyndighet naturen. Lik italienskan har det den skönaste samklang mellan konsonanter och vokaler. Det är fritt från obehagliga hväsljud och besväras ej heller af hårdt utandadt ljud liksom i de slaviska och lappska språken. Det har lik franskan ett bestämdt ljudfall. Z. Topelius säger: »Det finska språket är likasom ett genomskinligt flor, der folkets själ öfverallt lyser igenom. Det är ännu ett hittebarn i Europa, lindadt i silke, men utsatt i ödemarken. När detta barn växer upp och kan styrka sin härkomst, skall man i det upptäcka en konungadotter. Det skall en dag bli lika rikt på stora tankar, som det nu är rikt på oskyldig fågring. Det skall kunna utsäga det bästa och ädlaste, som någonsin uppstigit i ett människohjerta.»

SJUNDE KAPITLET.

Seder och bruk.

Landtbefolkningens seder äro mycket enkla. Inne i en finsk stuga finnes ej synnerligt mycket

som kan erbjuda bekvämlighet. Oftast äro väggar och tak sotiga. Fram i stugan står ett långt bord och omkring väggarna äro väggfasta bänkar placerade. Några primitiva stolar och gammaldags skåp jämte en eller flera sängar fullborda möbelmanget. I bemedlade hem finnas naturligtvis en eller flere kamrar och helgdagsstugor; der ser man icke sällan tapeter pryda väggarna och mera tidsenliga möbler äfven smycka rummen. Hufvuddragen i den stora hvardagsstugan äro dock nästan alltid lika i olika hem.

Klädedräkten är vanligen mörkblå till färgen. Männen bära om vintern pels med hundskinnskrage på. Benkläderna tillsnöras med en rem vid fotleden, och foten skyddas af en sko, som fullständigt är olik alla civilisationens öfriga fottortyrredskap. Den är vanligen så bred som tvänne ordinarie skor. Men så ha ock finnarne stundom ända till 4 å 6 par tjocka strumpor i denna koloss.

Kvinnorna älska företrädesvis skrikande färger, då de skola vara riktigt granna; och granna vilja ock de finska skönheterne vara.

Tobaksrökning är en mycket utbredd osed. Pojken börjar röka vid 10 eller 12 års ålder. På tobaksbruket följer bränvinet. Redan tidigt få ungdomarna smak på denna eller beslågtade rusdrycker. Med sorg såg jag stundom äfven bildade mödrar tvinga sina små barn att förtära rusdrycker. Under rusets inflytelse begås vanligen våldshandlingar och dråp. Så framgick det utaf fångvårdsstyrelsen rapport för 1884, att icke mindre än 346 mord och dråp under det året blifvit begångna i Finland. Det är gräsligt, att det således kan sägas

tillhöra ordningen för dagen att mördra eller dräpa i Finland. En förändring till det bättre har dock under de senare åren försiggått i landet.

ÅTTONDE KAPITLET.

Skolor och undervisningsväsen.

I Finland finnas icke några obligatoriska folkskolor. Regeln är frivillig skolgång. Ständerna ha beviljat anslag till folkskoleväsendets befordran. En del orter har skyndat sig att inrätta nödiga folkskolor, men andra ha visat sig försumliga och mistrogna. Bönderna tro, att skolan uppfostrar lärjungarne till herrar och lär dem att förakta jordbruk och hemmets enkla seder. Denna fördom försvinner dock mer och mer, och folkskolor och småskolor inrättas årligen på nya platser.

Lyceerna äro lärda skolor och motsvara våra elementarläroverk. Efter avslutad läsetid gå deras lärjungar till universitetet. För tekniska och borgerliga yrken ge Polytekniska skolan och en mängd realskolor sina elever de kunskaper som äro erforderliga. För kvinnans uppfostran finnas för den högre undervisningen fruntimmersskolor.

Skolan går icke längre i kyrkans ledband i Finland. Presterskapet utöfvar intet vidare öfver-

inseende öfver skolorna än hvad som rör kristendomsundervisningen. Skolan är fullständigt skild från kyrkan och har sin särskilda skolstyrelse. Den nu gällande skolordningen är af 1872.

Universitetet är förlagdt i Helsingfors sedan 1828. Förut hade det sin plats i Åbo, men flyttades efter Åbo brand till nuvarande hufvudstaden, hvarest en universitetsbyggnad fullbordades 1832. Det är en lätt, ljus, värdig och vacker byggnad. Dertill komma andra vackra byggnader, för biblioteket med öfver 100,000 band, för observatoriet, för museum och sjukhus. Universitetet har mer än 60 lärare och 1,300 studenter.

NIONDE KAPITLET.

Finlands svenska befolkning.

Sedan 1157 ha svenskarne haft temligen fast fot i Finland. Visserligen egde icke någon större inflyttning af svenskar då rum, men de voro från sagda år intill 1809 herrar i landet. Ungefär en sjundedel af hela Finlands befolkning härstammar från våra förfäder och talar ännu vårt tungomål. Dessa bo längs södra och vestra hafskusten samt ute i skärgårdarne. Med lif och själ ha de dock vuxit in med finska folket, liksom de ock

med detta kämpat och blödt för det gemensamma fäderneslandet. Svenska befolkningen har under förra tider, ja nästan intill de senaste årtiondena, varit kunnigare och beherskat landet med sin större bildning. Nu har den finska befolkningen dock blifvit svenskarnes jämlingar. Ett mäktigt fenomanskt parti har under många år bekämpat det svenska inflytandet och sökt tillbakatränga svenska språket. I partiyran har det stundom gått så långt, att detta parti icke skytt att öppet säga, att Finland hade ingenting att tacka svenskarne för, ty den kultur, som det finska folket fått, har det mottagit från sin östra granne. Nu torde väl icke kunna förnekas, att svenskarne styfmoderligt behandlat de egentliga finnerne, under den tid de förre uteslutande hade makten i sina händer. Det svenska elementet och det svenska inflytandet gjorde sig öfverallt gällande. Sedan Finland icke mer är förenadt med Sverige har förhållandet blifvit helt annorlunda. Nu äro finnerne embetsmän och innehafva samma inflytande, bildning och kunskaper som svenskarne. Och desse senare sakna icke anledning till den fruktan, att den tid kommer, då deras språk icke längre får räknas till det officiella och med finskan likställda.

För mer än 1,000 år sedan inflyttade åländingarne till sina öar och till en del af Åbo skärgård. De svenske österbottningarne inflyttade för cirka 6 å 700 år sedan. Det påstås, att denna del af den svenska befolkningen är rörligare, otåligare, ostadigare och snabbare i beslut och raskare i handling än den finska befolkningen.

Det antages på goda runder, att nyländingarne

samtidigt eller strax efter åländingarne inflyttat från Sverige till Nyland. Alla dessa tre element af svenskar anses mera förståndiga än känsliga samt äro mycket ömtåliga om frihet och oberoende.

Svenska språket uttalas i Finland mera klanglöst än i Sverige. Svenskarne i Finland höra därför med synnerlig tillfredsställelse, när någon god talare från Sverige uppträder med föredrag. De tycka, att vårt tonfall är mera manligt och kraftfullt och klingar som stål mot berg. Ofta inblandas finska ord och uttryckssätt i svenska språket i Finland, så att det stundom blir rätt svårt att fatta rätta meningen. På vissa ställen, såsom exempelvis Nerpes i Österbotten, talas ett så föråldradt språk, att det med svårighet och först efter en tids öfning kan begripas af andra. Sådant kommer sig deraf, att våra stamsläktningar i Finland så länge lefvat skilda från Sverige och behållit sitt fornda talspråk, medan detta här hemma genom svensk litteratur blifvit med tiden betydligt förändradt.

Bland denna befolkning i Finland är det, som under det senaste årtiondet svenske missionärer och predikanter uppträdt med föredrag och predikan, ofta med de bästa resultat. Sympatiskt och aktningsfullt ha dessa icke sällan blifvit bemötta.

Kristi evangelium är icke blott en Guds kraft till frälsning: det är ock det bästa bildningsmedel i verlden. Att därför svenskarnes missionärer i Finland ha en mindre vanlig hög uppgift att fylla, är höjdt öfver allt tvifvel. Vi ha sett politiker och lärde, som uttalat samme tanke. Finland är en brygga, hvarpå vesterländsk kultur och kristendom

skall öfverföras till det mörka Ryssland. Finland har mycken beröring med Ryssland, och blir det finska folket genomträngdt med en den sanna kristendomens ande, skall detta folk icke bli utan historisk betydelse. Det gäller alltså, att våra missionärer med visdom, nit och kraft, den helige Andes kraft, veta att fylla sin ansvarsfulla kallelse bland det finska folket.

TIONDE KAPITLET.

Senare tiders religiösa rörelser i Finland.

De andliga lifsyttningar och religiösa väckelser, hvarmed de skandinaviska landen välsignats under det sista århundradet, hafva delvis också försports i Finland. Det är omöjligt, att en befolkning, sådan som detta lands, hvilken efter regeln har att kämpa en rätt allvarsam kamp för sin tillvaro och hvilken har så ofta att vara beredd på missväxt, med derpå följande hungersnöd och pest — ett folk, som så ofta och mycket fått blöda under de förhärjande krigen — det är omöjligt, säga vi, att detta folk, som dertill har Guds dyra ord öfversatt sedan århundraden på sina båda språk, finskan och svenskan, skulle helt förgäta att söka den tröst, som Gud i detta ord tillbjuder

arbetande och betungade själar. Men satans och syndens rike är bygd på och uppehålls af tvänne väldiga pelare: *okunnighet* och *villfarelse*; innan dessa med sanningens arm och den gudomliga kärlekens makt varda nederbrutna, förblir den efter Gud längtade människosjäl en slaf under sina synder och passioner.

Allt sedan 1830-talet har den skarpt utpräglade religiösa delen af landets befolkning kastats mellan tvänne klippor, nämligen å ena sidan en trålbunden »pietism», enligt hvilken man aldrig kan erhålla någon förvissning om sitt barnskap hos Gud, utan beständig »bättring», kamp och bäfvan, så länge själen tältar i kroppen. Den andra klippan är en hänsynslös antinomianism, som till och med försvarar uppenbara köttets gerningar med det dråpliga anförandet: »der synden öfverflödar, der öfverflödar nåden mycket mer».

En medelväg mellan dessa båda riktningar har en prestman vid namn Hedberg inslagit, i det han väl erkänner den sanningen, att frid och förvissning kunna erhållas samt böra eftersträfvast; men den yttersta grunden till detta nådens verk i själen bör dock sökas i — dopet, ty genom detta sakrament födas vi på nytt och *blifva* Guds barn. Den uppväckte syndaren skall påminnas, att han är döpt och i kraft deraf *är* ett Guds barn. Anhängarne till denna riktning äro ultra luteraner och föra sina strider gent emot olika tänkande med största förbittring. De äro ganska talrika och ha ett mäktigt stöd hos det luterska presterskapet. För att bättre kunna bedrifva sin verksamhet ha de bildat en förening under namn af »Evangelii-

föreningen i Finland». Hvad en tid »Evangeliska fosterlandsstiftelsen» genom sin verksamhet var för Sverige har »Evangelieföreningen» varit för Finland.

En annan prestman, Leastadius, har uppträdt med den besynnerliga idéen, att till erhållande af syndernas förlåtelse erfordras handpåläggning af de heliga bröderna med åtföljande tillsägelse att synderna äro förlättna. Så lärde äfven Luther, påstår Leastadius. Och tvifvelsutan har luterska kyrkan genom sin lära om aflösningen gifvit upphof till denna besynnerliga religiösa rörelse. Sektens anhängare kallas i Finland »hehuliter». Vid deras möten förekomma stundom rätt sällsamma ting. Då de närvarande bli glada eller hänryckta, börja de klappa händerna, hoppa eller dansa. Tobakspipan kunna åhörarne ogeneradt bibehålla i munnen, under det de åhöra ett föredrag. Åtminstone eger detta förhållande rum på vissa ställen. Så snart någon tror sig ha syndat på något särskildt sätt, skyndar han till en leastadiansk broder för att genom denne erhålla förlåtelse. Jag kommer i håg hurusom en jungfru, som tjenade hos en af mina bekanta familjer i Wasa, då hon en gång förolämpat sin fru och af denna förmanades kristligt, sade, att hon visst icke behöfde be frun om förlåtelse, all den stund full förlåtelse meddelades af bröderna. De tro, att icke ens Gud kan förlåta en människa, utan genom en annan människa. Trots alla dessa förvillelser ha likväl dessa anhängare verkat åtskilligt godt för praktisk fromhet.

Samtliga här ofvan skildrade partier ha kommunicerat med statskyrkan och ha, med högst få undantag, aldrig syntts hysa böjelse att ge något

»skiljebref». Orsaken är tydligen den, att nästan alla betydande ledare af dessa rörelser varit prester inom statskyrkan.

Baptister och waldenströmare ha ock utvecklat en icke ringa verksamhet under sista årtiondet. De förra ha under flera årtionden, om ock under mycken svaghet, bedrifvit andlig verksamhet, men ha ej ännu synnerligen många medlemmar. Sedan waldenströmske missionärer kommo till landet, ha på några ställen åtskilliga baptister anslutit sig till de nybildade friförsamlingarna.

En af den frikyrkliga rörelsens förnämsta ledare är brukspatronen Edvard Björkenheim. I besittning af hög samhällsställning och god humanistisk bildning samt i öfrigt rikt begåfvad såsom andlig talare, framstår denne man såsom ett klart och skinande ljus på det religiösa området i Finland. År 1884 lät hr Björkenheim för egna medel uppföra ett missionshus i Wasa för den respektabla summan af 40,000 finska mark. Bland flere andra predikanter hade författaren äfven blifvit inbjuden att predika i det nya missionshuset under invigningsdagen. Sjelf höll hr Björkenheim invigningstalet och uppsände en gripande bön om Guds välsignelse till företaget. Vi blefvo välvilligt erbjudna att kostnadsfritt få använda detta hus till våra gudstjensters hållande, hvilket anbud vi tacksamt antogo. I ett och ett halft år hade metodistförsamlingen nästan söndagligen något möte i det trefliga missionshuset. Baptister, waldenströmare och t. o. m. de statskyrkliga hade vid olika tider sina respektive gudstjenster dersammanstädes hvarje söndag en längre tid.

Utomordentliga skaror hafva samlats, i synnerhet bland den bildade befolkningen, för att höra den ovanligt begåfvade och varmhjertade andlige talaren, som i detta ångans och materialismens tidevarf gifvit sådana slående bevis på sin kristna tro.

Före sin omvändelse fann Björkenheim sitt nöje i allt som världen erbjuder. I Åbo lyceum studerade han först och sedan ingick han till kadettkorpsen i Fredrikshamn, men lemnade redan denna anstalt 1874, då en lefnadsglad yngling vid 18 års ålder, för att i Sverige utbildas till jordbrukare. Ett år tillbragtes i Upsala och tvänne vid Ultuna landtbruksinstitut. Genom beröring med allvarliga kristna blef B. 1875 omvänd till Gud och ingick genast i en nykterhetsförening i Upsala. Återkommen till sitt fädernesland, sammanträffade han i Wasa med fröknarna Hellman, som redan (1877) bildat den första absoluta nykterhetsföreningen i Finland. 1878 ingick han som medlem af Wasa absoluta nykterhetsförening och kvarstod han 1886 som samma föreningsordförande, som han varit alt sedan han ingick i den samma. År 1883 gjorde B. en resa till England, för att närmare studera missionsverksamheten. Hemkommen efter ett halft års bortovaro har han sedan nitiskt och framgångsrikt befordrat den fria kristliga verksamheten inom Finland. Som B. tillhör ridderskapet och adeln har han äfven säte och stämma i landtdagen (Finlands riksdag), hvarest han icke obetydligt verkat för att befordra den absoluta nykterheten. B., som är stor bruksegare, är mycket omtyckt och värderad af sitt folk. Ej få hjälpbehöf-

vande ha af denne ädle man erhållit hjelp i nöden och tröst i sorgen. Herren förläne honom en lång lifstid och nåd och kraft att fortsätta såsom han börjat!

ELFTE KAPITLET.

Ett Betania i Wasa.

Fröknarna Hellman i Wasa äro åtminstone till namnet kända af alla kristna i Finland och många i Sverige, England, Amerika m. fl. land. De äro fyra systrar, af hvilka tvänne, Alba och Hilda, gjort sig förtjenta af beundran och kärlek. Fröken Alba har varit invalid allt ifrån sin barn-dom, men har det oaktadt utvecklat en kristlig verksamhet som högst få, dels såsom lärarinna, dels arbetat för sjömännens andliga väl. Sin största ryktbarhet har hon dock erhållit genom sitt ovanliga vinnande och underhållande umgänges-sätt. Många ha genom hennes visa, behagliga och kristliga samtal vunnits för Guds rike. Fans det någon människa i hela Finland, som icke hade någon fiende, då måste det ha varit Alba Hellman. I hennes lilla väl ordnade bokhandel inträdde väl dubbelt flere än dessa, som hade för afsigt att köpa någon bok. Många komma för att någon timme få

läsa i den lefvande bokens rena själ, luttrad och sofrad genom så många och stora kroppsliga lidanden.

För flera år tillbaka gjorde en engelsk prest under sina resor ett besök i det älskvärda hemmet i Wasa. Under samtalet med honom framställde fröken Alba Hellman en sympatisk begäran för sina olyckliga landsmän i Sibirien. Hon bad nämligen, att doktor Lansdell, ty detta var den engelske prestens namn, skulle öfverväga, huruvida han icke kunde i barmhertighetens och den kristliga kärlekens namn göra en missionsresa till Sibirien och der sprida bibeln och andra nyttiga böcker och traktater. Denna plan ansåg doktor Lansdell i förstone såsom utförbar. Hemkommen till England framlade han planen för sina vänner, hvilka lifligt intresserade sig för företaget och träffade anstalter för en dylik sibirisk resa. L. reste och spridde hundratusentals biblar och traktater samt utgaf sedan en af de sannaste och mest intresserande skildringar om lifvet i Sibirien som någonsin utgifvits. — Här bringas vi att tänka på bibelns ord: »Ett ord i sinom tid är såsom ett gyllene äpple i en silfverskål». »Hvad hon kunde, det gjorde hon.»

I Hellmans hem erhöll tvifvelsutan baron Henrik Wrede — son till dåvarande guvernören öfver Wasa län — första impulsen till sin 1884 företagna resa till Sibirien, i ändamål att der uppsätta en bibeldepôn. Baron Wrede verkade derute i det fruktade landet bland sina landsmän i tvänne år genom att sprida bibeln och goda böcker och genom

att närma sig och samtala med de förvildade och olycklige.

Sedan 1826 förklarade ryske kejsaren, att han ej ville stadfästa några dödsdomar i Finland, utom för sådana brott, som rörde statens säkerhet. Mördare bli därför ofta på egen nådesbegäran sända som kolonister på lifstid till Sibirien. Den för de ryske tjänstemännen så beryktade falheten för bestickning är i Sibirien uppdrifven till sin yttersta spets, hvilket vållar allmän osäkerhet. Ingenstädes är man säker till lif eller egendom. Baron Wrede talade ofta med personer, som skröto af att ha dödat 10, 20, ja ända till 30 människor sedan de kommit till denna förvisningsort. »Att skjuta vildt får man icke mycket för, men att döda en människa lemnar minst 20 rubel», är ett stående ordspråk, som karakteriserar förhållandet derute. Finnarne tyckas ha blifvit mest förvildade, hvarför ryssarne, som jmförelsevis för mindre brott blifvit förviste till det vanryktade landet, bruka säga: »Hvilka rättvisa lagar I ändå måtten hafva i Finland, då I sända de värsta förbrytarne hit!»

Baron Wrede, som är en varm kristen, berättade vid återkomsten till Wasa, hurusom han ofta var i stor fara för sitt lif, men försmädde dock alltid att bära »kötsliga vapen». »Gud är min revolver», brukade han säga åt sina vänner. Skogar och stigar äro uppfyllda af förbrytare, hvilka lefva af mord och plundring. En gång, då W. var ute och botaniserade, mötte han vid skogsbrynet en af dessa fruktansvärda med äkta galgutseende. Sedan den första rysliga känslan försvunnit, går vår ädling den skräckinjagande mannen frimodigt till

mötes, vänligt tillfrågade honom: »huru kom ni hit?» Efter att ha berättat en hemsk historia, begär den ryslige att få baronens penningar. »Jag har blott några få slantar på mig, se här, var så god; men om ni vill komma hem till min bostad, så skall ni få mera.» Han talade några vänliga ord och inbjöd den olycklige att komma till bibeldepôn. Då W. vände sig för att gå, ropade brottslingen: »Gå ej åt det der hållet, ty då är edert lif osäkert; utan gå den der vägen (pekande åt ett annat håll), så kommer ni både förr och säkrare till staden. Ni har varit god och vänlig mot mig, därför önskar jag edert bästa.» Skulle man kunna tro, att de värste förbrytare kunna vara mäktiga af sådana känslor!

Under en resa från Irkutsk till Kina inträffade en annan händelse, som i hög grad är egnad att stärka tron på Guds hjälp i all fara. I en af de trakter, som skulle genomfaras, uppehöll sig en fruktansvärd röfvare, hvilken stundom in jagade skräck på kinesiskt område, stundom på det sibiriska. Nu inträffade, att vår baron, som endast var åtföljd af en kusk och en uppsare, möter den fruktansvärda röfvaren, åkande i ståtlig vagn, dragen af hästar och i hiskelig fart. Redan ser man, huru röfvaren riktar sin revolver mot baronens bröst. Endast några ögonblick och den modige guvernörsonen skulle ha varit döds kandidat. Men nu låter han, som är lifvets och dödens herre, röfvarens vagn stjelpa med ett förskräckligt brak. Skottet tog en annan riktning, och den unge mannens lif var räddadt. Flera liknande äfventyr om talade baron Wrede från sin vistelse i Sibirien.

Fröken Hilda Hellman i Wasa har synnerligen utmärkt sig för ett sällspordt nit och intresse för nykterhetssaken inom Finland. Hon stiftade i samråd med sin syster Alba den första absoluta nykterhetsförening i sitt fädernesland. Detta skedde den 3 juni 1877 efter ett nykterhetsföredrags hållande i Wasa af öfverste R. O. Broody från Stockholm.

Hilda Hellman föddes den 16 maj 1839 i Jakobstad. Sin skolbildning erhöll hon i en privat fruntimmersskola i samma stad. Medellös som hon var, tvingades hon att redan vid 17 års ålder söka anställning såsom lärarinna. Hos dåvarande kapellanen i Ylihärmä, sedermera professor C. G. von Essen, erhöll hon en sådan plats. Sedan antogs hon såsom lärarinna vid en af fruntimmersföreningen i Jakobstad bildad fruntimmersskola. 1875 blef Hilda Hellman antagen till föreståndarinna för en folkskola för gossar i Wasa, hvilken befattning hon ännu innehar.

Under sina besök i barnens hem kom hon att någorlunda väl lära känna dryckenskapens sorgliga följder. Som privatlärinna syntes det sedliga arbetet på skolans område innebära någon förhoppning; men nu som folkskollärarinna föreföll alt arbete fruktlöst. Hon framstälde för sig sjelf den frågan: hvad kan göras för att motverka den öfveralt härjande dryckenskapslasten? Stiftandet af en absolut nykterhetsförening trodde hon skulle vara ett godt sätt att motarbeta det onda.

Hilda Hellman var den första ordföranden vid den första absoluta nykterhetsföreningen i Finland och blef, sedan bruksegaren Edvard Björkenheim

öfvertog ordförandeplatsen inom densamma, vald till vice ordförande, hvilken befattning hon sannolikt innehar ännu. Som den egentliga ordföranden sällan är närvarande leder fröken Hilda Hellman förhandlingarna.

För söndagsskolverksamheten har detta aktningvärda fruntimmer äfven storligen intresserat sig. Vid sista nordiska söndagsskolläraremötet i Kristiania talade hon om söndagsskolverksamheten i Finland. Men hon har ej blott talat om denna betydelsefulla verksamhet: hon har i handling visat, hvilken vigt hon tillmätt barnens religiösa undervisning i söndagsskolan.

Endast dessa få drag ur dessa ädla kvinnors lif och verksamhet tala kraftigt till oss: »Gå och gör du sammaledes!»

Metodismen i Finland.

öfver sig ordinarie aflytan inom den samman, vald
 till vice ordförande, hvilken betättning hon sam-
 mät innehar ännu. Som den egentliga ordföranden
 sällan är närvarande leder fröken Hilda Hellman
 förhandlingarna.

För söndagskoleverksamheten har detta år
 nio stycken fruntimmer äfven stottigen intresserat
 sig. Vid sista nordiska söndagskollarsamfundet i
 Kristians församling har en söndagskoleverksamhet
 i Finland, men hon har ej blott talat om denna
 verksamhet, utan har i handling ut-
 sett hvilken vigt hon tillmätt barnens religiösa un-
 dervisning i söndagskolan.

Endast dessa få drag ur dessa äfva kvinnors
 lif och verksamhet äro rättigt till oss. De och
 gör du sammalides!

ANDRA AFDELNINGEN.

Metodismen i Finland.

ANDRA AFDELNINGEN.

Metodismen i Finland.

FÖRSTA KAPITLET.

De första försöken.

Det är ett anmärkningsvärdt förhållande i metodismens historia, att sjömän så ofta gifvit första impulsen till religiösa väckelser, hvilka haft till följd, att metodistkyrkan upptagit nya missionsfält på platser, hvarest ingen eller ringa religiös lifaktighet förut varit rådande. Så var äfven förhållandet i Finland. En sjöman vid namn Lervik kom 1865 till gamla Wasa från Amerika, i hvilket land han blifvit omvänd till Gud och förenat sig med metodisterna. Den gudomliga eld, som brann i hans hjerta, släcktes ej strax af den i Finland vid denna tid rådande andliga kylan. Lervik började med den nyomvändes hela nit och värma att hålla religiösa möten och förmanade sina medmänniskor att undfly den tillkommande vreden samt göra den bättring som gäller inför Gud och tro på Herren Kristus, att de måtte varda frälsta. En rörelse uppstod, som dock icke egde någon större omfattning eller djup och därför inom kort afstannade utan att kvarlemna några betydande lifsteecken. Nitet hos vår broder aftog äfven, hvarefter hela saken snart förglömdes.

Då 15 år derefter Karl Lindborg började pre-

dika och hålla väckelsemöten i Wasa, visade Lervik intet intresse för den sak han en gång så varmt arbetat. Äfven författaren besökte honom en gång, men fann till sin ledsnad, att den första kärleken flytt och lemnat kvar endast minnen af en lycklig tid, hvilka glimmade upp ur den andliga likgiltighetens falaska. Kanske verldsligt välstånd var orsaken till denna olyckliga förändring.

I november 1866 anlände till Finland tvänne bröder, som ock voro sjömän och medlemmar af metodist-episkopal-kyrkan i Amerika. Skådeplatsen för desse bröders andliga verksamhet blef Kristinestad och ännu mera angränsande socknar. Kraftiga väckelser utbröto. Ett hårdnackadt motstånd möttes öfveralt, och de frimodige bröderna, Gustaf och Wilhelm Bärnlund, hotades t. o. m. med döden, om de ej ville afstå med sin predikoverksamhet. Ingenting kunde dock förmå dem att fullfölja hvad de ansågo för sin religiösa pligt. Snart nödgades Wilhelm Bärnlund återvända till Amerika, men Gustaf stannade kvar och fortsatte verksamheten såsom den påbegynts.

År 1870 reste G. Bärnlund till svenska metodistpredikanternas årsmöte i Karlskrona. Ändamålet med Bärnlunds resa dit var att få en predikant anställd i Finland. Den framställda begäran kunde likväl icke villfaras.

Omedelbart efter ankomsten till Finland angreps G. Bärnlund af en elakartad sjukdom, hvilken tvingade honom att upphöra med offentlig religiös verksamhet. En del af den goda frukt, som bröderna Bärnlund fått fröjda sig åt, gick visserligen synbart förlorad. Men ännu 20 år efter de nitiske

brödernas första verksamhetsår i trakten af Kristinestad funnos själar, som författaren samtalat med, hvilka tackade Gud för det arbete, som af ofvannämnde bröder utfördes och genom hvilket dessa blefvo förda till tron på Kristus.

Trots den svåra sjukdomens öfverhandtagande reste G. Bärnlund för andra gången 1874 till predikantmötet, som hölls i Stockholm under biskop Harris presidium. Äfven denna gång begärde broder Bärnlund, att en predikant måtte sändas till hans fädernesland. Biskop Harris intresserade sig för Finland och det var verkligen ifrågasatt, att B. A. Carlson skulle sändas dit detta år, men planen strandade, då superintendenten V. Witting försäkrade, att ingen af predikanterna kunde utan skada för det svenska verket undvaras.

G. Bärnlund inrättade det första metodistkappellet i Finland 1882 och ådagalade städse en innerlig tillgifvenhet för metodist-episkopal-kyrkans verksamhet i Finland. Efter sina tillgångar gjorde han ock ej obetydliga uppostringar för Guds saks. Hans lynne var under senare åren af hans lefnad mycket sjukligt, men detta var en följd af den smärtsamma sjukdomen. Med de orden: »Vi hafva förlossning genom Jesu blod», afsomnade G. Bärnlund i Kristinestad den 2 april 1889.

1880 finna vi några lokalpredikanter från Upsala metodistförsamling i Åbo sysselsatta med att predika och leda religiösa möten. En af dem var J. W. Lundmark, förut studerande vid Fjellstedtska skolan. Denne skildrades af en i Åbo utkommande tidning såsom »en ung man med fördelaktigt utseende och ledig tunga, som väcker folk», och samma

tidning föreslog, att man borde »gifva honom fri skjuts rundt om Bottniska viken». Ledsamt nog skickade sig denne unge man så okristligt, att han mer skadade än gagnade. Sedan en storm af ovilja utbrutit, funno desse predikanter sig föranlätne att åtetvända till Sverige.

ANDRA KAPITLET.

Metodismens banbrytare i Finland.

I maj, månad 1880 landsteg i Wasa en lokalpredikant vid namn Karl Lindborg, som förut grundlagt en liten metodistförsamling i Sundsvall. Vi skola på följande sidor göra läsaren närmare bekant med hufvuddragen i denne mans lif. Han föddes den 17 augusti 1854 i närheten af Kalmar. Oaktadt föräldrarne voro fattiga erhöll Karl en rätt god folkskolundervisning och säges ha gjort så goda framsteg i skolan, att skolläraren tillstyrkt hans far att försöka bereda honom tillfälle att få studera. Detta medgaf likväl icke omständigheterna, utan fick i stället Karl ganska tidigt göra sig närmare förtrogen med sättet att till medmänniskors uppehälle tillaga bröd.

Vid 15 års ålder drogs den liflige ynglingen att försöka det äfventyrliga sjömanslifvet, från

hvilket han efter några månader återvände till det lugna bagaryrket.

Kort tid härefter ville Karl försöka sin lycka i Stockholm. Framkommen till hufvudstaden egde han blott 1 rdr på fickan. En fördelaktig plats erhöles snart och nu syntes framtiden ljus.

På nyåret 1872 blef Karl Lindborg genom Guds nåd förd till tron på Guds son och förenade sig omedelbart med metodist-episkopal-församlingen, genom hvars verksamhet han ock blifvit omvänd till Gud. Vid denna tid var Lindborg icke 18 år gammal. Efter några år finna vi vår unge broder bekläda flera maktpåliggande sysslor inom församlingen, såsom: klassledare, skaffare, och t. o. m. församlingsombudsman. Såväl den materiella som den andliga verksamhet, som L. nu utvecklade, var mycket omfattande efter hans år och omständigheter.

Då metodisternas predikantskola 1876 flyttades till Stockholm, ingick broder Lindborg såsom elev i den samma och studerade på samma gång han dref bagerirörelse. En af skolans elever fick gratis äta vid Lindborgs bord. Detta var mera än affärerna kunde fördraga. Dessa började gå illa och rörelsen måste snart upphöra. För stor uppoffring och för ringa erfarenhet var närmaste orsaken härtill.

Hårda ord och intet deltagande från brödernas sida gjorde att L. blef bitter af motgången samt förlorade såsom en följd deraf frid med Gud. Bringad till lekamligt armod och andlig sönderslagenhet, styrde L. sin kosa till Sundsvall. Här föll honom i händerna Baxters »De heligas eviga ro»,

som han under tårar och bön läste, med den påföljd, att han med den förlorade sonen stod upp och gick till sin fader och erhöll efter mycken bön och inre kamp frid och förvissning om barnskap hos Gud. Mer än någonsin saknade nu L. metodisterna och deras själavård. Fast besluten att göra något för Gud, gick L. en dag till statskyrkopresten i Sundsvall och begärde att få hålla religiösa möten i sjömanskapellet. Det var ju ett dumdrigt försök, men karakteriserar i hög grad broder Lindborg. Naturligtvis nekade presten att villfara L:s begäran och ansåg honom för en svärmare, som ju förr ju hellre borde lemna staden. »Innan vi skiljas, låt oss bedja tillsammans», föreslog L. Deremot hade prestmannen intet att invända. L. uppmanade presten att bedja först, men denne, som också låg på knä, svarade att han ej vore stämd dertill, då L. med darrande stämma begynte. Då de uppstodo af bönen, yttrade presten: »Den der bönen kunde nog vara bra, bara den gick utaf hjertat.»

L:s första angelägenhet blef nu att få hyra en predikolokal, hvilket efter åtskilliga ansträngningar lyckades. Men som hyran måste erläggas i förskott och inga penningar funnor, nödgades L. pantsätta tvenne fickur för att kunna betala hyran för gudstjenstlokalen. L. började att predika, syndare blefvo frälsta och en klass bildades. Det var på hösten 1878.

Sedan 1879, då metodistförsamlingen i Sundsvall erhållit egen predikant, mognade en länge närd tanke hos L. att resa till Finland. Men som hösten nu var kommen, uppsköt han dermed till våren derpå och reste i stället till Hernösand, hvar-

est han fortsatte på sitt vanliga sätt. Följden blef, att syndare blefvo omvända till Gud och en liten klass bildades. »Många saliga stunder hade jag i H.», skrifver broder L., »och hade icke min resa till Finland afbrutit verksamheten derstädes, skulle säkerligen äfven der metodismen slagit rot.»

Såsom ofvan nämdes landsteg Karl Lindborg i Wasa i maj 1880, »utan vänner och utan penningar». Han trodde sig vara kallad af Gud att plantera metodismens standar i Finland. Uppkommen i staden frågade L. genast efter kristna och blef visad till en handlande. Denne frågade strax efter L:s trosbekännelse, och då han erfor, att främlingen var metodist, gaf han honom det rådet att återvända till sitt land. Emellertid bad vår missionär att få nedsätta kappsäcken, hvarefter han gick utom staden i skogen — i närheten af den plats, hvarest jernvägsstationen nu är belägen — nedföll på sina knän bland några buskar och blickade mot himmelen, och då han såg huru solen lyste lika klart som der hemma i Sverige, tänkte han: »Gud är ock densamme här». Genom bönen och betraktelsen erhöll L. nytt mod och uppsteg med en orubblig förtröstan till Gud samt var nu fast besluten att vandra från hus till hus för att förmana människorna att omvända sig till Gud. Ingen syntes dock vilja befatta sig något med främlingen.

Ändtligen började det något ljusna. Nykterhetsföreningens medlemmar intresserade sig först för L. och åtskilliga möten höllos under en vecka. Men folket var ej synnerligt mottagligt.

Broder Lindborg styrde nu kosan till Kristinestad, enär han redan i Sverige hört, att en broder

bodde der, som skulle tillhöra metodistkyrkan. Det var ofvannämnda G. Bärnlund. Som L. saknade medel, var han hänvisad att ta kappsäcken på ryggen och i öfrigt använda apostlahästarne. Vandringsen var mödosam och såsom »en främling i ett främmande land» kände sig L. Slutligen framkom han till Nerpes, hvarest nyligen en väckelse egt rum. Här mottog folket honom såsom en engel af himmelen. Från by till by skjutsades han af det välvilliga folket tills han äntligen kom till Kristinestad.

Äfven här mottogs L. med glädje samt predikade här och der i husen till välsignelse. Härifrån fortsattes resan till Åbo, hvarest ett möte med den omtalade Lundmark från Upsala egde rum. Lindborg blef djupt bedröfvad, när han såg, hurusom den unge lokalpredikanten från Upsala icke rätteligen vandrade samt hörde honom yttra: »Jag bryr mig icke om metodisterna».

Nu tillstundade årskonferensen i Sverige, som detta år skulle hållas i Eskilstuna. Lindborg reste till denna konferens och höjde det gamla macedoniska ropet: »Kom öfver och hjälp oss!» Ingen tycktes vilja intressera sig för denna sak, tvärtom br. L. bemöttes kallt och nästan med ett visst förakt. Detta senare berodde kanske derpå, att L. »gick och sträckte sig i prestrock» samt i öfrigt icke egde synnerligt förtroende bland dem, som kände honom sedan flydda tider.

Fattig, nedslagen och utan att ha rönt något deltagande eller ens bevärdigats med ett vänligt ord, återvände L. till Finland, der nya försakelser och svårigheter förestodo honom. L. tog nu sin

familj med och styrde först sin kosa till Åland, hvarest han predikade bland folket till icke ringa välsignelse. Framkommen till Österbotten, bosatte sig L. med familj i Nerpes, Yttermark. Här bodde den blott 3 månader.

Vid denna tid företog broder Lindborg sin andra missionsresa till Wasa, då bekanta sedan första besöket träffades, hvilka nu enträget uppmanade honom att predika. Härtill samtyckte han och en härlig väckelse utbröt. De nya vännerna önskade, att L. med familj skulle flytta till Wasa, hvilken önskan han med nöje villfor. En större predikolokal hyrdes och mycket folk besökte mötena. Att börja med verkade baptister och metodister, om vi så få benämna dem, som genom L:s verksamhet blifvit omvända till Gud — men detta lät sig icke i längden göra. Mågon metodistförsamling var ej ännu bildad.

Våren 1881 upprann den tanken hos broder Lindborg att börja utgifva en religiös tidskrift i Finland. Efter någon ansträngning lyckades det L. att börja utgifva en dylik tidskrift med ett nummer i månaden. Tidskriften bar namnet »Finska Evangelisten», med K. Lindborg som redaktör och lyceivaktmästare L. Lund i Wasa såsom ansvarig utgifvare. Under ett och ett halft år utgafs tidskriften och upphörde icke då »af brist på uppmuntran», utan snarare af grannlagenhetsskäl. Beträffande tidskriftens innehåll, var det rent metodistiskt. Med afseende på formen led det naturligtvis af icke ringa brister, hvilka likväl voro af den beskaffenhet, att de vid korrekturläsningen af sakkunnig person lätt kunnat aflägnas.

Under tiden fortsattes predikoverksamheten utan afbrott. Statskyrkans presterskap förhöll sig i början humant mot L:s verksamhet, hvilket bland annat framgår deraf, att kyrkoherden i Wasa vid ett tillfälle yttrade till några gummor, som hört Lindborg och nu kommo till kyrkoherden för att fråga, om det vore farligt att höra på Lindborgs predikningar: »Åh, nej, jag har sjelf hört honom en gång med nöje.» »Ja, men han är ju metodist.» »Det gör ingenting», svarade presten, »ty metodisterna äro icke annat än stränga luteraner.»

Oaktadt det misslyckade försöket i Eskilstuna 1880, beslöt br. Lindborg att resa till årskonferenssammanträdet, som hölls i Gefle i augusti 1881 för att förnya samma begäran, att nämligen få en predikant till Finland. L. hade nu bland sina vänner upptagit den första missionskollekten i Finland till metodist-episkopal-kyrkans missionssällskap. Med beslutsamhet och innerlig bön om Guds bistånd, begärde L. vid framkomsten till Gefle att genom tolk få samtala med biskop Peck. Detta gjorde slag i saken. Biskop Peck syntes högligen intressera sig för finnarnes andliga väl, hvadan biskopen uppmuntrade broder L. att resa tillbaka och fortsätta verksamheten ännu ett år. Då upplyste L. om, att han hade ett litet barn, som han önskade måtte bli döpt af pastor inom vår egen kyrka. Dessutom funnos många vänner, som önskade begå Herrens nattvard, men kunde ej längre af samvetskäl göra det inom statskyrkan. Nu lofvade biskopen, att en äldste samma sommar skulle få resa till Wasa för att predika och utföra omskrifna förrättningar. Kort derefter anlände d. v. preside-

rande äldste för Stockholms distrikt J. Kihlström. Under hans vistelse i Wasa bildades den första metodistförsamlingen i Finland. J. Kihlströms besök är oförgätligt för dem, som egde förmånen höra honom. Han var en representativ man.

På våren 1881 meddelades Lindborg kyrkorådsförbud att vidare i Wasa uppträda med andliga föredrag, och då detta förbud öfverträdde kom under sensommaren order från domkapitlet i Åbo, som förständigade L. att inom några veckor inställa sig inför sagde myndighet för att svara på de klagomål, som af presterskapet i Wasa framförts. Denna underrättelse erhöi L. samtidigt med J. Kihlströms vistelse i Wasa. Kihlström fick äfven tillsägelse af kyrkoherden att icke vidare uppträda med föredrag, hvilket förbud naturligtvis icke åtljddes.

Lindborg instälde sig i laga tid inför domkapitlet. Först tillfrågades han då, om han utdelat nattvarden och om han ville för framtiden afstå derifrån. Härtill svarade L. jakande och tillade: »så mycket hellre kan jag lofva att icke vidare utdela nattvarden, som jag icke efter den kyrkas förordning, som jag tillhör, eger någon rådan rättighet». Nästa fråga innehöll en hemställan, huruvida icke L. ville resa tillbaka till Sverige, hvartill han bestämdt svarade, att han icke kunde efterkomma denna domkapitlets önskan. Några vänner funnos ock i Wasa, som önskade att han stannade för att fortfarande predika evangelium för dem. Erkebiskop Bergenheim sade då, att för så vidt L. låte presterna vara i fred och icke vidare ville befatta sig med presterliga förrättningar, så kunde han

resa tillbaka och predika för sina vänner i Wasa. Derpå omtalade erkebiskopen, att han mycket väl kände till Wesley och metodisterna och visste, att de verkat mycket godt, men önskade det oakadt helst, att de ej ville befatta sig med Finland, utan i stället »gå till hedningarne». Häremot invände L., att det kunde nog vara arbete såväl för metodisterna som för luteranerna i Finland, enär arbetsfältet vore stort. Detta ville erkebiskopen icke heller förneka.

Samtidigt med denna tilldragelse uppmanade presterskapet i Wasa hyresvärdarne, att icke mera uthyra något rum åt vare sig Lindborgs familj eller till gudstjenstlokal åt metodisterna. Och med så fasta band är folket mångenstädes i Finland bundet vid presterna, att denna hjertlösa uppmaning efterlefdes. Detta vållade L. och hans vänner icke litet bekymmer. Men den Gud, på hvilken de förtröstade, som styrer alt och alla, bevekta snart ett hjerta och öppnade en dörr, fastän många motståndare voro. Det religiösa arbetet fortsattes, men från denna tid med föga framgång. Fördomarne voro nu uppväckta och syntes skyhöga.

Från och med nyåret 1882 hade metodist-episkopalkyrkans allmänna missionskomité anslagit 200 dollar att från nämnda tid utgå för Finland, hvilken summa dock betydligt förminskades för broder Lindborg.

Sommaren 1882 besökte C. Hultgren Finland, enligt uppdrag af presiderande äldste. Hultgren predikade och höll nattvardsgång i Wasa samt intog de första medlemmarne i full förening i metodist-episkopal-kyrkan i Finland. Äfven i Kristine-

stad predikade H. samt invigde det första metodistkapellet i landet. Ofvan omtalade G. Bärnlund hade inköpt och iordningstält detta hus till ett metodistkapell samt öfverlemnade det till metodistepiskopal-kyrkan på mycket fördelaktiga vilkor.

Hösten samma år företog Lindborg en predikatur mot Gamla Karleby, »utan penningar och utan vänner»; ja, då han betalt logis på gästgifvaregården för första natten, egde han icke ens penningar till litet mat, utan begärde ett glas mjölk. Sin vana trogen började L. med att göra husbesök samt predika i små rum på kvällarne. Folket hörde honom med glädje och herbergerade honom gerna.

På följande vinter erhöll L. flera bref från vänner i Gamla Karleby med begäran, att han skulle komma till deras stad och predika. I slutet af januari 1883 företog L. sin andra missionsresa till Gamla Karleby, omgifven af yttre bekymmer och plågad af inre frestelser. Ju närmare han kom bestämmelseorten, ju mera växte hans tro till Gud om många själars frälsning under detta besök.

Ankommen dit grep han sig genast an med predikoverksamhet och husbesök, med den välsignade påföljd, att någon i nästan hvarje hus i staden allvarligen blef väckt till besinning om själens frälsning. Hela staden kom i rörelse. Häpnad och bestörtning aflöste motstånd och förlöjliganden. Någon dylik sällsam andlig väckelse i Gamla Karleby kunde ingen minnas.

På många vänners enträgna uppmaning flyttade L. med familj i april till skådeplatsen för denna härliga väckelse. Församling bildades och

75 inskrefvos på prof. Flertalet af dessa »profmedlemmar» visste likväl ej strax, att det var fråga om att bli medlemmar af ett samfund, som skilde sig från den rådande statskyrkan. När de förnummo detta, kommo många och begärde att bli utstrukna och uppeggade andra att göra detsamma. Några af desse, som förut kunnat »taga ut ögonen» för att gifva sin andlige fader, började nu smäda och säga alt ondt om L. och metodisterna. Han hade narrat dem att bli metodister, påstodo de. Andra stannade kvar och blefvo goda och trogna medlemmar af metodist-episkopal-kyrkan.

Sommaren 1884 förflyttades Lindborg till Sverige, hvarest han anställdes såsom predikant för Nybrokretsen. Vintern 1885 återbeordrades han till Gamla Karleby, der han med trohet och nit och icke utan frukt, trots många svårigheter, utförde en god evangelii-predikants verk till sommaren 1886, då han stationerades i Kristinestad. Endast ett år kvarstannade L. i Kristinestad. 1887 flyttades han till Björneborg för att äfven der grundlägga en metodistförsamling.

TREDJE KAPITLET.

Minnen och intryck från åren 1883—1886.

Under årskonferensen i Norrköping 1883 talades mycket man och man emellan bland predikan-

terna om hvem som skulle sändas till Finland. En äldste skulle sändas dit, men hvem? De fleste tycktes ha den uppfattningen, som om det att bli sänd till Finland såsom metodist-episkopal-kyrkans första missionär, vore liktydigt med att bli sänd till Sibirien. Presiderande äldste för Stockholms distrikt, J. P. Larsson, frågade författaren, om han vore villig att gå *hvar* han det året blefve sänd. Jag förstod genast hvad detta betydde och svarade beslutsamt, att jag vore villig att gå *hvar* helst Gud och kyrkan behagade anvisa mig ett arbetsfält.

När biskop Foster uppläste utnämningsslistan, förekom på Stockholms distrikt: »Finland, Gustaf Wagnsson och en att tillsättas». En mängd af mina embetsbröder skyndade att på ett sympatiskt sätt bereda mig på bekymmer och svårigheter, som skulle möta mig till följd af myndigheternas förmodade motstånd m. m. d. Trots allt detta kände jag mig öfverlycklig öfver min nya utnämning. Efter en grundlig förberedelse anträdde jag jämte min hustru och vår 7 veckor gamla dotter resan till Finland. Den 8 juli ankommo vi till Wasa och mottogos af ofvannämde Lindborg, som ock skulle vara min medhjelpare. Fastän vår ankomst inträffade tidigt på en söndagsmorgon, hade likväl några af den lilla metodistförsamlingens medlemmar kommit till hamnen för att helsa oss välkomna.

Samma dag — den 8 juli 1883 — höll jag min inträdespredikan i Wasa i en liten sal på Rådhusgatan N:o 6. Texten var Rom. 1: 16: »Jag blyges icke vid Kristi evangelium, ty det är en Guds

kraft till frälsning för hvar och en som tror.» Efter predikan hade församlingens medlemmar och vänner ett litet festligt samkväm, hvarvid Lindborg å sina egna och vänners vägnar helsade mig välkommen.

Första natten nödgades vi bo på hotell, men lyckades det oss att strax få hyra en bostad, i hvilken viingo inflytta dagen efter vår ankomst. Redan denna dag måste jag i sällskap med Lindborg resa till Kristinestad, hvarest predikan och nattvardsgång skulle hållas. Här mottogos vi på det hjertligaste af en trossyster, enkefru Svanström. Hon var en af G. Bärnlunds andliga barn. Hennes man hade varit sjökaptten, men var sedan något år död. En son hade omkommit på hafvet och en fullvuxen dotter var hemma, men befann sig vid detta tillfälle på ett besök i Stockholm. Hos denna älskvärda familj gästade jag nära en vecka hvarje månad i omkrig tre år, och är det med tacksamhet till Gud jag här omnämner, att detta hem var i högre mening ett fridens hem, doftande af det kristliga lifvets blommor. Våra vänner i detta Betania voro visserligen fattiga, men aldrig saknades der trefnad och vederqvickelse. Hvad vännerna Hellmans voro i Wasa, voro vännerna Svanströms i Kristinestad. Sådana hem vitna vältaligare än ord, att saltet ej ännu har mistat sin salt och att Herrens trogna äro verldens ljus.

Fru Kristina Svanström och hennes dotter Ida utvecklade en anmärkningsvärd andlig verksamhet. De gjorde sjukbesök, höllo söndagsskola, mottogo predikanter och ådagalade ett nit för Herren och

själarna, som beklagligen icke är allmänt bland kristna i våra dagar.

Hösten 1886 upprättade dessa behjertade damer ett litet barnhem i Kristinestad. Det kom till stånd och uppehålles genom frivilliga bidrag. Stundom ha våra ädla vänner varit i stort bekymmer, men så har Herren bönhört i behaglig tid och derigenom stärkt sina tjenarinnors tro på de aldrig svikande nådelöftena. Stundom ha fiender till Guds sak förekastat dem, som möjligen intresserat sig för det lilla barnhemmet, att barnen der ju blefve uppfostrade till metodister, hvadan ingen hjälp från allmänheten borde lemnas till inrättningen. Oaktadt alt motstånd och illvillighet har hittills hemmets debet och kredit gått ihop. Skulle någon af våra läsare vilja uppmuntra med en liten gåfva, mottages den med tacksamhet af fru Kristina Svanström, *Kristinestad*.

I oktober 1883 besökte författaren för andra gången Gamla Karleby samt predikade hvarje afton under en vecka. Broder Lindborg skref en tid derefter till Sv. Sändebudet: »Söndagen den 21 oktober var särskildt en välsignad dag för oss, då vi tre gånger voro församlade till gudstjenst. Nattvardsgången på eftermiddagen liknade dem vi bruka hafva derhemma i Sverige. Välsignelse flödade ned öfver de församlades själar. Vid samma tillfälle intogos 17 personer i full förening med kyrkan och derefter gafs tillfälle för dem, som önskade ingå på prof, då 9 stycken läto anteckna sina namn.»

Den 14—29 augusti aflade presiderande äldste J. P. Larsson ett besök i Finland, under hvilken

tid den första kvartalkonferensen i detta land hölls i Gamla Karleby. Denna kvartalkonferens bildades af 12 medlemmar. Äfven i Wasa hölls dylik konferens. Utom båda dessa platser besökte J. P. Larsson äfvenledes Kristinestad och predikade i alla dessa församlingar till mycken välsignelse och uppmuntran. Ordet kom med kraft och Guds andes verksamhet förspordes bland de församlade folkskarorna. I Gamla Karleby intog Larsson de första 20 medlemmarne der på platsen i metodist-episkopal-kyrkan.

Min första vaknatt i Finland tillbringades i metodistkapellet i Kristinestad. Det var en härlig vaknatt: Guds barn jublade af fröjd och syndare påverkades kraftigt af Guds ande. Förra vaknatten stördes på ett högst obehagligt sätt våra vänner i kapellet. Fönsterrutor inslogos af utanför befintliga ilska och illasinnade människor. Detta år var kapellet fullt med åhörare eller åskådare och allt tyst och stilla. Dock, ett oljud förspordes äfven detta år från gatan, i det ett löst parti, som tågade förbi, ropade med tordönsstämma: »Kom ut till torget — — — der spelar musiken — — — det är mycket roligare!» Ingen af de innevarande tycktes dela de ohyfsade sällarnes tanke, utan behöllö alla sina platser till gudstjenstens slut.

Åtföljd af broder Lindborg företog jag i början af februari 1884 en predikotur åt Kristinestad och Nerpes. I Nerpes utbröt en kraftig väckelse, då vi höllö ett eftermöte, med de frälsningssökande själarne. Det var som om rummet, i hvilket vi voro församlade, skulle på ett sällsamt sätt uppfyllts med Herrens närvaro. Der offrades i sanning

»bön med starkt rop och tårar». Och bönhörelse uteblef icke heller, ty innan vi skildes kunde flere tacka Gud för frälsta själar. När väckelsen nådde sin kulminationspunkt, var den minst sagdt häpnadsväckande.

I Korsnäs, tre mil norr om Kristinestad, tilldrog sig en händelse, som sent skall utplånas ur mitt minne. Mötet hölls hos en handlande och börjades i vanlig ordning med sång, bön och bibel-läsning. Då vi ytterligare sjungit en vers och jag som nogast hunnit utgifva texten för predikan, uppstod den luterske presten på platsen med det något ogrannlaga yrkandet, att jag måtte »förklara» hela det kapitel, hvarur texten var tagen. Genast anmärkte jag, att tid och omständigheter alldeles icke medgäfvö något dylikt och att vi dessutom icke voro ditkomna för att hålla exegetiska föredrag, utan helt enkelt för att predika den korsfäste Kristus. Då nu »pastor loci» började bli mera stormande, tillsade jag honom, fogligt, men eftertryckligt, att han måtte förhålla sig stilla samt sitta ned för att höra eller också gå, när vi i motsatt fall torde komma att anföra klagomål mot honom. Detta var något mera än presten kunde tåla. På det mest brutala och förargelseväckande sätt framrusade nu presten med anhållan att få se mitt respass. Efter att först ha påmint om det otillbörliga i hans begäran — man är ej skyldig uppvisa pass för andra än borgmästare, polischef eller länsman — upptog jag min passbiljett, under det presten föraktligt mumlade: »Hvem vet hvem ni är?» Med darrande röst och hand började den värde presten att läsa, tills han synbar-

ligen öfverraskad för en med spänd uppmärksamhet lyssnande åhörarekara uppläste: »Svenske undersåten pastorn Anders Gustaf Wagnsson» etc. Det såg nu ut som den af harm och blygsel rodande mannen hade fallit från skyarne. »Ni ser nu hvem jag är, var så god och sitt ned och afhör predikan, om ni behagar», tilltalade jag honom. »Ja, ja, var så god och predika nu», replikerade presten.

Texten var Joh. 3: 14: »Såsom Moses upphöjde ormen i öknen; altså måste ock människosonen varda upphöjd». Då vi kommo till den punkten i vår predikan, der nödvändigheten af Kristi upphöjande i hjertat betonades, mumlade presten: »Hur är det med den der fariseiska läran om hjertats helighet?» Utan att låta störa oss häraf fortsatte vi oafbrutet till slut, under det folket lyssnade med tårar i ögonen.

Sedan jag slutat, uppmanade jag broder Lindborg att säga något till folket samt avsluta med bön. Nu kunde den orolige presten icke längre hålla sig stilla, utan framrusade ånyo och begärde att L. också skulle förete sitt pass. »Ni är åtminstone ingen prest», menade »pastor loci» i Korsnäs. »Jag har heller icke sagt det, men är ni prest eller länsman?» sporde med samma L. »Detsamma hvilketdera, men jag är prest här i församlingen», ljöd det buttra svaret. »Men ni uppför er alldeles icke såsom en den har Kristi sinne», återtog L. »*Jag bryr mig icke om Kristi sinne!*» röt nu presten, slående med armen, såsom om han velat låta sin motståndare förstå, att han (statskyrkopresten) var väl förtrogen med näfrätten. Aldrig har jag förr eller senare hört en hel församling sucka såsom

här egde rum, under det deras herde med sådan fräckhet försäkrade, att han icke brydde sig om Kristi sinne. Omedelbart tog jag tillfället i akt och påminde församlingen om hennes pastors ord. »I hören nu alla, att eder herde uppenbarligen bekänner, att han icke bryr sig om Kristi sinne». Med uppförandet bevisade ock denne man sanningen af den hemska bekännelsen. — Detta tilldrog sig den 8 februari 1884 i Korsnäs hos en handlande i mer än 100 personers närvaro.

Ett annat reseäfventyr vill jag här låta inflyta, ty det karakteriserar det sedliga tillståndet vid denna tid i Finland. Jag var i midten af december 1884 stadd på en resa uppåt Gamla Karleby. I N. måste jag vänta på skjutshäst nära en timme. Vid mitt inträde i en sal på gästgifvaregården såg jag ett sällskap af herrar sitta skrålande och drickande. Jag återvände snart till ett annat rum, sedan jag bestält häst, såsom jag trodde tämligen obemärkt. Några få ögonblick derefter utkom från salongen en välklädd herre med ett intelligent utseende och öppnade med mig ett samtal. Han frågade, om jag vore predikant och hvilket samfund jag tillhörde. Mitt svar intresserade synbarligen denne för mig obekante herre. Han återvände nu till sina stallbröder, med den påföljd, att deras högljudda samtal med ens afstannade, och det blef stilla och lugnt. Efter en stund stod åter samme herre tillsammans med några af hans kamrater hos mig, presenterande sig sjelf och de öfriga i sällskapet, hvarvid jag erfor, att de alla voro högt uppsatte män i samhället. »Hvarför kommer ni aldrig på besök i våra trakter

för att predika?» sporde possessionaten von E. »Min tid har ej medgifvit det och dessutom har jag saknat några relationer eller vänner här» replikerades. »Ser ni, jag tror på ett lif efter detta, och önskar jag därför att komma i ett rätt förhållande till Gud. Kom till mitt gods och jag skall svara för, att ni får predika i kyrkan», fortsatte von E. Nu syntes något som liknade en tår i adelsmannens öga. Han omtalade vidare, hurusom hans far hade varit en allvarligt from man och förmanat barnen till gudsfruktan. »O, hvad vi äro olyckliga! Huru dåliga äro icke våra nöjen!» Jag sade ett ord om honom, som kom i verlden för att läka förkrossade hjertan och som förmår att frälsa det, som är förtappadt.

Med samma allvar, som von E. en stund samtalat vid mig om religionen, med samma ironiska löje presenterade han för mig borgmästare och länsman, med det epitetet: »ordningens upprätthållare».

De bildade klasserna inom Finland äro icke aldeles otillgängliga för religiösa intryck, men visa ofta ett i hög grad utveckladt intresse för den fria religiösa verksamheten.

FJÄRDE KAPITLET.

B. A. Carlssons utnämning till Finland och hans arbete i Helsingfors.

År 1884 kunde ytterligare en äldste sändas af metodist-episkopal-kyrkan såsom missionär till Fin-

land. Denne blef B. A. Carlson, som i många år förut varit presiderad äldste i Sverige. Hans arbetsfält blef Helsingfors. Den 11 augusti ankom Carlson till sitt nya arbetsfält. »Jag har visserligen rest mycket i mina dagar och besökt åtskilliga land, men aldrig hade jag förut känt mitt främlingsskap i världen så, som jag kände det den dag, då jag första gången satte min fot på den finska jorden», skref C. kort efter sin ankomst till Helsingfors.

Dagen efter ankomsten sammanträffade C. med en bekant från Amerika, som han icke sett på 21 år. Det var ett öfverraskande och glädjande möte för båda vännerna. Nu öppnades tvänne dörrar för Carlson för att predika evangelium. Det ena stället var i ett skyddshem och det andra var i ett elementarläroverk för fruntimmer. I skyddshemmet för fallna kvinnor höll C. sin första predikan i Finland. Från och med den 7 september hyrdes en ändamålsenlig sal, belägen vid Georgsgatan N:o 12, för en summa af 2,000 mark pr år, och från den tiden hade arbetet kommit i full gång i Helsingfors. Söndagsgudtjensterna och äfven torsdagsmötet voro talrikt besökta och likaså onsdagspredikningarna i det ofvannämnda elementarläroverket.

Kort efter Carlsons ankomst till Helsingfors kallades han att inställa sig i poliskammaren derstädes och blef af polischefen formligen förbjuden att vidare uppträda med religiösa föredrag. Då anhöll C. att något närmare få förklara afsigten med sin verksamhet samt öfverlemnade ett exemplar af metodist-episkopal-kyrkans kyrkoordning till polismästaren, hvilket han vänligt mottog

samt uppstod och tackade. Dagen derefter hade Carlson ett enskildt samtal med polismästaren, under hvilket denne lofvade på sin heder, att icke, så vidt på honom berodde, lägga något hinder i vägen för C:s verksamhet. Det var särskildt ett ställe i kyrkoordningen, som C. fäste polismästarens uppmärksamhet vid, nämligen den 25 paragrafen, som handlar om öfverheten och lyder sålunda: »I alt, som angår borgerliga förhållanden, tro vi det vara alla kristnas och synnerligen alla kristna predikanter skyldighet, att vara underdåniga det landets öfverhet, der de äro bosatta, samt bruka alla lofliga medel att anbefalla lydnad för den öfverhet som är; och sålunda förvänta vi, att alla våra predikanter och medlemmar, som lefva under svensk, rysk eller annan regering, skola uppföra sig såsom fredliga och laglydiga undersåtar.» — Detta behagade högligen polismästaren och stämde honom till goda tankar rörande denna kyrkas verksamhet.

Den 7 november 1884 bildade Carlson vid slutet af ett klassmöte den första metodistförsamlingen i Helsingfors genom att upptaga 23 personer på prof. Men innan slutet af första verksamhetsåret steg antalet till 59. Visserligen hade K. Lindborg redan på våren 1884 predikat i Helsingfors och då intagit 4 personer på prof i metodist-episkopalkyrkan, men dessa personer voro icke boende i hufvudstaden, hvadan det blott kan betraktas såsom ett svagt försök att bilda en metodistförsamling i Helsingfors.

B. A. Carlson föddes den 25 november 1833 i Tydje socken i Dalsland. Hans fader var gårds-

egare samt anställd vid tullbevakningen på norska gränsen. Endast fyra och ett halft år gammal förlorade Carlson sin fader. Nästan medellös lemnades nu hans moder med elfva barn. Carlsons uppfostran blef i följd häraf mycket bristfällig. Enligt hans egen berättelse, erhöll han sin första undervisning vid sin moders sida, under det hon var sysselsatt med att spinna. Vid nio års ålder måste han lemna hemmet för att såsom vall- och skjutsgosse försörja sig sjelf.

År 1846 kom han till sin äldste bror, som var skollärare i Vermland. Af honom erhöll Carlson undervisning i tvänne år. Derefter uppehöll han sig någon tid hos släktingar i hemorten, hvarifrån han sedan begaf sig till Göteborg, hvarest han efter många umbäranden och försakelser slutligen erhöll plats som elev vid Göteborgs mekaniska verkstad, der han fullständigt lärde maskingjutareyrket. I nära tio år kvarstannade han på denna plats.

Till omtanke angående själens frälsning kom Carlson 1860 genom beröring med d. s. k. läsarne, bland hvilka några voro sjömän, hvilka blifvit omvända till Gud genom metodisterna i Amerika. Till någon verklig trosgemenskap med Kristus kom han dock först, sedan han anländt till Amerika, hvarest han i Newyork af en norsk traktatspridare inbjöds att bevista ett möte i Betelskeppet. Samma afton blef han häftigt påverkad af ordet och fann kort derefter frid med Gud genom tron på Kristi blod. Carlson förenade sig strax med metodist-episkopalkyrkan och stannade i Newyork en tid, der han ock erhöll en förmånlig plats.

1864 flyttade han till Chicago, hvarest han i

den svenska metodistförsamlingen blef klassledare och förmanare och samma år lokalpredikant. Inseende det stora behovet af kunskapens inhemtande, började han på allvar studera, isynnerhet teologi. Under tiden försörjde han sig genom vanligt arbete.

Medlem af Central Illinois-konferensen den 23 sept. 1866, ordinerades Carlson af biskop Simpson till diakom och sändes till Jamestown. 1867 blef han af biskop Janes vigd till äldste.

År 1869 sändes Carlson till Sverige, då han fick församlingsvärd i Karlskrona, året derpå i Kalmar och 1872 i Stockholm. 1874 utnämndes han till presiderande äldste för Karlskrona distrikt, 1878 för Stockholms och 1880 för Göteborgs distrikt, hvilken befattning han innehade tills han sändes till Helsingfors 1884.

Carlson har tvänne gånger varit ombud för Sveriges konferens vid generalkonferensen i Amerika, nämligen 1880 och 1884. Dessutom var han utnämnd till Sveriges komferens' delegat till ekuumeniska konferensen i London 1881, som han dock blef förhindrad att bevista.

I början af år 1885 inbjöds författaren att under Carlsons bortovaro i Sverige underhålla verksamheten i Helsingfors. Vid framkomsten möttes jag af universitetslektorn O. E. Florell, hvilken i likhet med så många andra blifvit omvänd till Gud i Amerika och der lärt känna och älska metodisterna. Det var denne man, som B. A. Carlson så oförmodadt träffade dagen efter sin första ankomst till Helsingfors. Han ledsagade mig till mitt logis. Ej förr inkomna föreslog lektor Florell, att vi skulle börja med att gemensamt utbedja oss Guds väl-

signelse för de dagar det kunde beskåras mig att verka i Helsingfors, och sjelf började han med att uppsända en brinnande bön om Herrens välsignelse och andens utgjutande öfver oss. Detta var det första, men ej det enda goda och själsupplyftande intryck, som författaren mottog i Helsingfors.

Ett anmärkningsvärdt förhållande var, att en stor del af våra vänner och gynnare voro hvad i Finland vanligen kallas ståndspersoner. Ett djupt och mäktigt nådeverk syntes Gud fått utföra äfven hos dessa. I klass- och bönmötena togo de med sällspordt intresse del. I deras hem njöto vi ett gästfritt mottagande och fingo tillfälle att tala om Guds råd om människornas frälsning och salighet. I dessa bildade vänners angenäma umgänge tillskyndades oss mycken ren och oförgätlig social glädje och uppmuntran.

En lofvande sångförening hade då nyligen kommit till stånd, hvilken leddes af en viss fru Parker, engelska till börden, hvilken var synnerligen nitisk och skicklig till denna befattning. Såväl lektor F. som fru Parker voro medlemmar af metodistförsamlingen.

Utom i församlingens predikolokal hade jag glädjen få predika i fröken Åhmans skyddshem, fröken Sahlbergs elementarskola för fruntimmer samt på ett större hem för gamla och sjuka människor. Efter predikan på det sistnämnda stället samtalande jag vid mellan 40 à 50 gamla och orkeslösa personer om själens frälsning, hvarunder jag trodde mig finna några gudfruktiga, flera frälsningsökande och många helt och hållet främmande för Gud. Men o, huru tacksamma de voro för predikan

och samtalen! En ädel dam vid namn fröken Munck hade anordnat denna predikan för de gamla. I fröken Sahlbergs elementarskola predikade B. A. Carlsson nästan hvarje onsdag hela första året. Föreståndarinnan var profmedlem af metodist-episkopalkyrkan samt höll söndagsskola, i hvilken, liksom i hvardagsskolau, nästan uteslutande de bildade klassernas barn meddelades undervisning. Denna dam ansågs för en af Finlands mest kunskapsrika och pedagogiskt bildade kvinnor. Kanske detta var orsaken till, att nästan uteslutande nobless samlades till våra predikningar i sagda läroverk.

Så egendomligt det kan förefalla mången, är det likväl ett faktum, att d:r Karl von Bergens föreläsningar öfver »framtidens kristendom» inför skaror af intelligensen i Helsingfors våren 1884 beredde på visst sätt sinnena att omfatta den levande, apostoliska och skriftenliga kristendomen. Visserligen var det något helt annat än skriftenlig kristendom, som d:r von Bergen underhöll sitt auditorium med, men det ruttna och slentrianmessiga i statskyrkans formväsen och döda bokstafstro framhölls utan skonsamhet, hvadan all indifferentism plötsligt försvann från den tänkande hufvudstadsbefolkningen och många hjertans tankar blefvo uppenbara. Antingen hjertats tro till frälsning, frid och salighet eller förståndets tro till en kall förnuftsupplysning. Högst få tänkande och kännande människor kunde vid närmare begrundande vara tillfredsställda med en blott »idialmänniska» till frälsare. Hela det finska skaplynnnet står i rak strid deremot. Ingenting mindre än Gud i Kristus,

boende genom tron i hjertat, kan skänka den trånande människoanden ro, frid och tillfredsställelse.

Vägen till mångens hjerta för Kristus och hans sanning blef emellertid förberedd. Angrepp mot den tro, som en gång öfverlemnades åt helgonen, ha ofta mer gagnat än skadat Kristi kyrka. Så ock här. Ett större behof än någonsin torde vid denna tid ha förefunnits att höra ett fullt, fritt och kraftigt förkunnande af livvets ord. När tiden är fullkomnad, sänder alltid Gud de medel, som förhållandena kräfva.

Vid årskonferensen i Motala 1885 gjordes Finland till ett särskildt distrikt, för hvilket B. A. Carlson utnämndes till presiderande äldste.

Från och med april 1886 började Carlson utge från Helsingfors en religiös månadstidskrift med metodistisk tendens. Tidskriftens namn blef »Nya Budbäraren» och dess ansvarige utgifvare K. T. Sjövall. »Nya Budbäraren» har från denna tid regelbundet utkommit med ett nummer hvarje månad och i vid pass ett tusen exemplar.

FEMTE KAPITLET.

Resentryck.

I midten af jan. 1885 besökte jag *Tammerfors*, en af Finlands största fabriksstäder och med ett

invånareantal af 18,000. af hvilka högst få äro svensktalande. Men eftersom alla »ståndspersoner» förstå svenska, fick jag predika för ett hundratal åhörare i ett smakfullt, af enskild person uppfördt missionshus. Den, som låtit uppföra detta gudstjensthus, var en gudfruktig och rik handlande i staden vid namn H. I hans komfortabla hem inbjöds jag att gästa. Ett sorgligt familjedrama berättades för mig. Herr H., som under en badtermin i Visby 1869 blifvit genom den namnkunnige lektor P. W. förd till tron på Jesus, hade några år derefter inbjudit denne till Tammerfors för att predika. Medan hr H. reste sin vän till mötes i Åbo, lemnade han befattningen i banken att under tiden förestås af en till mogen ålder kommen son. Men hvad hände? Sonen, hvilken var omåttligt begifven på starka drycker, rymde med 5,000 mark och lät icke höra af sig på flera år, under hvilken tid han bokstafligen lik den förlorade sonen förslösade penningarne genom synd och utsväfningar i främmande land. Enär fadren var bemedlad, var penningförlusten icke det värsta. Men sorgen öfver en förlorad son! Efter tvänne år, då sonen länge varit i stor nöd, skref han ändtligen ett bref från Frankrike, hvori han ödmjukt bad om förlåtelse och hjälp. Glad öfver denna bekännelse samt af underrättelsen, att sonen ännu lefde, sände den djupt förkrossade fadren omedelbart försäkringar om förlåtelse och så mycket pengar, som erfordrades för hemresan. Hemkommen satte honom fadren att förestå ett landt-gods, beläget 3 mil från staden, på det icke frestelserna på nytt så lätt måtte få makt med

sonen. Här uppförde den unge mannen sig mycket väl. Men då efter några års förlopp en fördelaktig plats erbjöds honom i staden, ville han icke längre vara under den fromme fadrens förmyndareskap, utan mottog den erbjudna platsen. Åter bland en mängd glada kamrater, som dagligen frestade honom, förföll snart den unge mannen under dryckenskapsbegäret, och sedan han en dag fått det rådet af sin principal att »supa om kvällarne, men vara nykter på förmiddagarne» — hängde han sig under natten. Den gamle, hårdt pröfvade grät och darrade, då han berättade mig detta.

Sedan min gamle vän något hemtat sig efter denna själsrörelse, fortsatte han: »Jag har haft en förlorad son till, som på ett ömkligt sätt slutade sina dagar samma år, som den nyss omtalade. Genom ett högst oregelbundet och utsväfvande lefnadssätt blef hans en gång eljes så starka helsa alldeles förstörd. Enär jag förmodade, att en badkur i Marstrand skulle för min olycklige son vara högst välgörande och måhända återställa hans helsa, så vidt han kunde förmås att iakttaga föreskrifven diet, tog jag honom med på sommaren till nämde badort, men behöll ständigt kassan sjelf, på det icke sonen måtte bli frestad att öfverträda läkarnes stränga förbud att förtära rusdrycker. Allt gick väl. Helsa och krafter återvunnos förvånansvärdt hastigt. Läkarne förklarade likväl, att om min son återföлле i lasten, vore allt hopp om hans räddning borta. Jag sände honom en vecka före mig hem, förmanande honom kärleksfullt och allvarligt att icke vända tillbaka till sina gamla lefnadsvanor. Han lofvade mig högtidligt att motstå

frestelsen. Men hvad mötte min syn vid hemkomsten!? Sämme min son låg sjuk i sängen. Du har öfverträdt läkarnes föreskrift och brutit ditt löfte! Med sorg och tårar erkände nu den olycklige sonen att så var förhållandet. Då han hemkommit hade han nemligen träffat gamla vänner och kamrater, hvilka förledde honom att dricka. Hans dagar voro snart räknade. Ingenting kunde mera göras för hans räddning.

Medan vi en gång sutto vid hans säng, svartnade han nästan i ansigtet — och — innan läkaren — kom — var — han — död . . . Och detta hände mig samma år, som den andra sonen hängde sig.

Sådan var den sorgliga och själsuppskakande berättelse den gamle hade att tälja mig. Jag glömmmer icke huru djupt upprörd min vän var, då han slutat sin berättelse. Må en hvar, som läser detta, aldrig såsom njutningsdryck smaka berusande drycker. Sannolikt hade dessa söner redan i hemmet blifvit vana att förtära starka drycker. Man förstod icke bättre på den tiden. Fader, moder, låten ej öl eller vin ens komma på edert bord! Skonen edra barn från denna sorgliga frestelse, ty i motsatt fall kunden I få upplefva den dag, då edra söner ligga slagna af dryckenskapslasten.

I Finland såg jag stundom mödrar, fint bildade och rika mödrar, hvilka ombord på ångbåtar trugade sina barn att skåla med någon »snäll farbror». Det var som om ett svärd skulle gå genom min själ att se denna himmelskriande synd.

En gång under mina resor var jag nödsakad att ta in på ett utvärdshus i närheten af G:la Karleby. Ställets egarinna bemötte mig mycket

förekommande, sedan jag äntligen med knapp nöd erhållit löfte att stanna öfver natten, om jag ville bekväma mig med att under natten ligga i telefonrummet, ty alla öfriga rum voro upptagna. Då det led mot aftonen — det var en af dessa oförlikneligt sköna sensommarsaftnar i nordn — kom ett helt sällskap med välklädda och som det syntes intelligenta herrar till hotellet. Då jag ingick till mitt rum, hade jag att passera den stora salongen, der dessa herrar sutto gemytligt språkande, rökanke och drickande. Några af dem voro ingenjörer vid den under denna tid under byggnad varande jernvägen till Uleåborg. När några timmar förgått började ett rätt språk att föras derute och den ene bjöd den andre tystnad, hotande med döden, derest han ej blefve åtlydd. Nu öppnade jag på dörren för att öfvertyga mig om, att ett sällskap med ingen bildning intagit det förras plats. Nej, nog var det samma sällskap, men hvart hade bildningen flyktat? Under natten fördes ett så vådligt väsen, att det pr telefon hördes upp till staden. När morgonen randades syntes en stor blodpöl på salongsgolfvet efter den svåra blödning, som en af herrarne lidit till följd af ett slag med en butelj i hufvudet. — Börd och bildning borga icke för, att ynglingen aldrig skall bli en drinkare och sitta der bespottarne sitta.

Vid ett annat tillfälle kallades jag af en bland mina vänner att besöka en lungsigtig, ung herre, som var nära döden, för att tala vid honom om hans förhållande till Gud. Men jag skulle ej få säga, att jag blifvit ombedd att komma. Då jag inträdde i den sjuke ynglingens rum, fann jag ho-

nom sitta på bädden med ansigtet betäckt med händerna. Efter en kort stund voro vi inne på religionens område. Jag fick ock veta, att denne unge man, en prestson från landet, fört ett mycket oregelbundet lefnadssätt och derigenom ådragit sig en bröstsjukdom, som nu, till följd af läkarens misstag med ordination af läkemedel, så hastigt medtagit ynglingens krafter, att han synbarligen icke kunde ha många dagar kvar på jorden. Då jag talade vid honom om Jesu beredvillighet och makt till att frälsa den förnämste syndaren, blef ynglingens hjerta vekt och ångerns tårar runno. Jag uppsände en innerlig bön för den unge, olycklige mannen. Dagen derefter forslades han till presthemmet på landet och afgaf der för sina föräldrar vitnesbörd om tron på Kristus. »Jag kom till Wasa för att söka bot till kroppen, men fann i stället frälsning för min själ», yttrade den döende sonen.

Ah, den dryckenskapslasten, hvad den förkortat mångens lif och förbittrat ännu fleres! Många hundraden, kanske tusenden, falla årligen direkt offer för denna hemska fiende i Finland. Hvarje sann nykterketsvän blir inspirerad att göra något för dessa arma, som dagligen sjunka i de svallande djupen.

Såväl i Wasa som i Kristinestad, Gamla Karleby och Nerpes kallades författaren att hålla nykterhetsföredrag. Städernas stads- eller högre och lägre folkskolehus öppnades för dessa föredrags hållande.

I Wasa erhöilo vi också tillåtelse att hålla

våra söndagsskolfester i lycei gymnastiksal, tack vare den tolerante och humane rektorn.

Under vintern 1885 hade några medlemmar af Wasa absoluta nykterhetsförening anordnat ett nykterhetsmöte i Malax socken. Presten hade erhållit kännedom härom och ville göra hvad han kunde för att motverka oss. Vi gingo för att höra honom predika. Det var den jämmerligaste predikan vi någonsin hört. Texten var: »Vaken, stå i tron, bruken eder manligen, varen starke.» Först förmanade presten sina åhörare att vaka så, att ingen sekterisk person vunne insteg i socknen. De skulle stå i den tro, hvori de blifvit uppfostrade, ty de egde den rena läran och de rätta sakramenten. De skulle bruka sig manliga genom att motstå hvarje försök till omvändelse. De skulle vara starke, så att de icke läte uppskrämma sig af vilfarande väckelsepredikanter. »Varen starke i tron på den nåd, som meddelades eder i det heliga dopet», utropade predikanten patetiskt. Mest stegrades vår förvåning och förtrytelse, då vi hörde följande omoraliska såväl förnuft- som skriftvidriga sats framhållas: Den som erfar oro eller sorg öfver en orätt begången handling, eller t. o. m. ett brott, han är icke stark i tron, ty den som det är, han vet, att Gud genom det heliga dopet förlåtit och aftvagit alla synder och att vi endast ha att återgå till denna döpelsenåd för att vara förvissade om vår salighet.

Befolkningen i denna socken var naturligtvis mycket omoralisk. En kort tid efter denna bedröfliga predikan fingo en del af denne »herdes» hjord ett ypperligt tillfälle att »bruka sig manliga» i den

andliga striden, i det de uppträdde med ofog och inslogo fönsterrutor på ett ställe, der en baptistsamankomst hölls. Man kunde ju icke heller vänta annat. Folket nästan direkt uppmuntrades till att motstå alla omvändelseförsök samt att aldrig ge rum för ånger äfver en begången synd, utan vara stark i tron på döpelsenådeu. Hvilka bisarra uppfattningar och hvilka frukter!

Under mitt andra besök i Helsingfors aftäcktes Runebergsstoden i vid pass 20,000 människors närvaro. Det var en sällsam syn. Utom hela den vackra öppna platsen, Runebergsparken, voro alla fönster och utsprång på kringliggande hus uppfylde af åskådare. Uppe på hustaken å två-, tre- och ända till 5 våningshus var det fullt med människor, så att mången hisnade, blott han såg upp till dessa »högt uppsatte». Musikens toner ljödo under Finlands dåvarande förnämste musikedirektörs ledning. Innan ännu de första tonerna af »Vårt land» förklingat, blottades i största andakt hvarje manligt hufvud. Det var 8 år på dagen efter skaldens död, som denna storartade minnesstod aftäcktes. En af skaldens söner, bildhuggaren Walter Runeberg, hade, enligt vederbörandes uppdrag, utfört konstarbetet till densamme. Då täcket föll, riktades allas blickar på statyn med hela nyhetens intresse och behag. Der jag stod bland mängden, tänkte jag i mitt hjerta: En gång skall ett annat täcke falla och vår lifsbild skall framstå i evighetens ljus, då hvar och en skall få igen sin lifsgerning. Då skola vi ock få se en, som är lik en människas son, på hvars hufvud äro många kronor. Han skall församla alla folk och döma en rätt

dom. — Må hvarje läsare besinna hvad det innebär, att vi alla skola en gång uppenbaras inför Kristi domstol för att få efter som vi handlat, medan vi lefde, ehvad det var godt eller ondt.

Finska landtdagen, med sina fyra ständer, var vid denna tid samlad i Helsingfors. Ledsagad af en bekant medlem af »ridderskapet och adeln», hade jag nöjet öfvervara ett plenum. Rundt om plenisalens väggar hade hvarje ätt sitt vapen. Marskalken var en mycket bildad och representativ herre. Då någon kejslerlig proposition upplästes, steg han ned från sin plats och blef stående så länge som det kejslerliga papperet lästes för ståndet. Nu mera har finska landtdagen motionsrätt, förr hade den blott rättighet att petitionera. Den sammanträder endast hvar tredje år. Någon dissenterlag kunde icke antagas detta år, men bifall å högsta ort erhöles till en af finska senaten gjord framställning om utarbetandet af proposition till nästa landtdag år 1888 angående en sådan lag. Enligt kyrkolagens bestämmelser, måste förslag till lag angående dissenters först ha behandlats af allmänt kyrkomöte, innan det samma kan föreläggas ständerna till slutligt afgörande. Kyrkomötet i Finland sammanträder blott hvar tionde år och skulle det nu samlas 1886. Vid detta kyrkomöte behandlades förslaget och förelades till slutligt afgörande landtdagen 1888, hvilken antog en dissenterlag, som tillåter bekännare af annan protestantisk troslära än den luterska, att inom landet bilda egna församlingar, och att de redan ega rätt att sin religion offentligt utöfva. Den nya lagen tillförsäkrar visserligen icke dissenters nu önskvärd reli-

gionsfrihet, men den har förklarats vara af icke grundlagsnatur, hvarför den kan förändras genom tre stånds beslut. Det är att hoppas, att denna lag tid efter annan skall förbättras och ge full rättvisa åt religionsfrihetens princip.

SJETTE KAPITLET.

Våra första medarbetare.

Bland våra första medarbetare i Finland må nämnas lyceivaktmästaren L. Lund. Han egde ett godt rykte såväl inom som utom vår lilla församling i Wasa. Br. Lund hade i yngre dagar varit sjöman och seglat vidt och bredt i främmande land. Under en resa till England blef han i ett metodistkapell väckt till besinning om själens frälsning. Efter några års förlopp inslumrade han dock på nytt i likgiltighet, men blef vid Lindborgs ankomst till Wasa åter uppväckt och stälde sig vid dennes sida för att med allvar begynna trons kamp. Lund var den förste klassledare, förmanare, söndagsskol-lärare och skaffare bland metodisterna i Finland. Endast en skynt af denne ädle, sällskaplige och gudhängifne man var i stånd att skänka glädje. Det fans något oförklarligt tilldragande hos denne

broder. — Tullvaktmästaren G. Rönn var en trogen bokförande skaffare i många år i Wasa och nitälskade för Guds rikets framgång.

J. Kangasluama var den förste förmanare på finska språket i metodist-episkopalkyrkan i Finland. Han blef omvänd till Gud under första året af min verksamhet i detta land. Han ingick på prof i april 1884 och intogs i full förening i nov. samma år. Br. Kangasluama var en man med ett behagligt sätt och ett upphöjdt sinnelag, som nitälskade för det finsktalande folkets andliga väl.

I G:la Karleby fans bland många andra gudfruktiga kvinnor en fru Häggström, som var den första kvinliga klassledare i Finland. Hon egde god bildning, behagligt umgängessätt samt ett ädelt och upplyst nit för Guds kyrkas framgång. Hennes man var nu död, men hade fungerat någon tid såsom borgmästare i staden. Hos denna fru samt hos åtskilliga andra gudfruktiga familjer i G:la Karleby kunde man ofta få njuta social och andlig vederqvickelse.

Telegrafisten Oivo och hans familj räknade vi ock bland våra trogna vänner i G:la Karleby. Han var en from och kunskapsälskande man, som både i materielt och andligt hänseende var metodistförsamlingen till mycken bättnad. Herren vedergälle honom och hans hus för det goda de gjorde oss! Han hade en ung svägerska i sitt hem, Berta Treskman, som vid 13 å 14 års ålder blef omvänd till Gud genom Lindborgs verksamhet. Denna flicka var innerligt hängifven sin frälsare och kunde betraktas såsom ett exempel i heligt nit och allvar äfven för äldre kristna. Jag har sport, att hon

sedermera utgått såsom missionär till Tiflis i Kaukasien, ett ryskt guvernement med 726,700 invån.

Sofia Elfstrand utmärkte sig särskildt såsom duglig och nitisk söndagsskollärlarinna i vår söndagsskola i samma stad. Hon var fast och orubblig, men synnerligen vänlig och kärleksfull mot barn, af hvilka hon storligen älskades tillbaka.

I Nerpes bodde en familj vid namn Hagbergs, som anordnade religiösa möten och mottog metodistpredikanter ganska ofta. Hos denna familj var det som Lindborg bodde nästan kostnadsfritt under de tre första månaderna, sedan han flyttat till Finland. De gjorde väl och voro rika på goda gerningar samt voro lyckligt lottade i såväl lekamligt som i andligt hänseende. Nästan en gång i hvarje månad gästade författaren i deras hem och predikade stundom för stora skaror.

Icke synnerligt långt från dessa vänner bodde bonden Petter Teir. Han sökte allvarligt frid med alla och efter den helgelse, hvarförutan ingen får se Herren. Talet om Herrens stora frälsning och Kristi blods renande kraft på våra hjertan voro för honom ämnen till tröst och mycken begrundan. Hela hans hjerta tränade efter denna fulla helgelse till kropp, själ och ande. Ofta skjutsade han mig långa vägar och samtalade då aldrig hellre i något ämne än om ett rent hjerta, medlen för dess ernående och sättet, hvarigenom denna välsignelse säkrast kan bevaras. Broder Teir var klassledare bland våra medlemmar i Nerpes. Han var ock den förste i Finland, som af metodistpastor lät döpa sitt barn. Dopakten egde rum i hans eget hem i

ett tjugotal människors närvaro, och derefter höll jag nattvardsgång. Det var en gripande och välsignelserik stund.

SJUNDE KAPITLET.

Flere metodistpredikanter från Sverige.

I slutet af mars månad 1886 ankommo efter en äfventyrlig sjöresa bröderna P. Jeppsson och A. G. Edlund till Finland. Enär postångaren »Express» låg infrusen, voro våra missionärer hänvisade till en vågad isfärd öfver Åland, som dock lyckades väl, med undantag af Jeppssons kalla bad, då nämligen isen en gång brast under hans fötter. Upptagen ur det rysliga badet och med ännu två timmars väg till närmaste land, nödgades Jeppsson fullständigt ombyta kläder ute på hafvet. Denna svåra händelse hade inga ledsammare följder med sig för J:s helsa.

Jeppsson anställdes nu i Ekenäs och Edlund i Kristinestad. Som våra medlemmar i sistnämnda stad förut tillhört Wasa, utskrefvos nu 17 medlemmar, hvilka sålunda utgjorde den första metodistförsamlingen i Kristinestad. Då jag kom till Finland, funnos blott 15 medlemmar i hela landet och 14 profmedlemmar i Wasa och Kristinestad. In-

nan vi 1886 delade Wasa-Kristinestadskretsen, bestod denna församling af 46 medlemmar och 21 profmedlemmar.

Edlund blef sedan vid årskonferensen i slutet af maj samma år flyttad till G:la Karleby och erhöll Karl Lindborg till efterträdare. Vid samma tid flyttade författaren från Wasa till Sverige, och L. Linderoth blef hans efterträdare.

1887 kommo ytterligare trenne metodistpredikanter A. F. Pettersson, G. A. Hidén och K. E. Schildt, den förre anställdes i Helsingfors och den senare i Åbo. Schildt hade någon tid förrän Pettersson anlände betjenat församlingen i Helsingfors. Af förekommen anledning måste snart Pettersson återvända till Sverige.

Detta år stationerades Lindborg i Björneborg och Edlund missiverades åter till Kristinestad, under det Hidén anställdes i G:la Karleby.

Från Åbo skref Schildt i slutet af detta år: »Min första predikan härstädes hölls den 4 sistlidne juni, och hade jag glädjen se salen nästan full af uppmärksamme åhörare, och hafva vi sedan dess haft våra gudstjenster väl besökta, isynnerhet om söndagarne. Äfven klassmöten hafva vi haft några gånger, hvilka varit lifliga och till stor uppbyggelse. . . .

En liten söndagsskola är ock börjad. Visserligen är det ännu ett fåtal elever, men vi hoppas den skall tillväxa.»

Vid årskonferensen 1888, som hölls i Göteborg, fans bland andra kandidater, som sökte inträde på prof i Sveriges årskonferens, en ung finsk lokalpredikant vid namn J. Wilh. Häggman. Han var

en allvarlig man och hade genomgått 6 à 7 klasser af ett lyceum samt egde ett intelligent och fördelaktigt utseende. Han var den förste infödde finske metodistpredikant och talade ledigt såväl svenska som finska språken. Intagen på prof i årskonferensen, stationerades Häggman i Åbo, efter att dess förinnan hafva verkat någon tid i Helsingfors. Samma år anställdes Herman Rabe såsom medhjelpare i hufvudstaden.

Den 18 dec. 1886 erhöll P. Jeppsson kyrkorådsförbud af kyrkorådet i Ekenäs att vidare derstädes hålla offentliga andaktsöfningar, utan att allmän lag blifvit öfverträdd. Liknande förbud erhöll A. G. Edlund och telegrafisten Oivo i G:la Karleby, den förre för att han om söndagarne kl. 9 hållit gudstjenst och den senare därför, att han för dessa gudstjenster upplåtit sina rum. Detta förbud meddelades dem den 19 augusti 1886.

ÅTTONDE KAPITLET.

Lindborgs verksamhet i Björneborg 1887—1889.

I början af juni månad 1887 begynte Lindborg att resa baneret i Björneborg, och Gud frälste själar vid nästan hvarje möte. De flesta voro unga,

Bilder från Finland.

men äfven 60-åringar blefvo införsatta i Guds barns härliga frihet. Detta var till största delen bland den finsktalande befolkningen. Som L. ej var mäktig det finska språket, måste han använda tolk. Till denna tjänst stälde sig ofvan omtalade Häggman.

En liten församling bildades snart och tillväxte nästan dagligen under första halfåret. Tvänne söndagsskolor kommo till stånd, nämligen en finsk och en svensk.

Det var ingenting ovanligt, att 10 å 12 människor kommo fram och begärde förböner hvarje söndag vid aftonmötena.

Tvänne lärarinnor biträdde i söndagsskolan och en af dem tjänstgjorde som tolk åt Lindborg vid de finska mötena.

Rörande den första vaknatten i Björneborg låta vi Lindborg sjelf berätta: »Den första vaknatten i Björneborg var en af de bästa jag varit med om. Vi samlades klockan 9 uti nykterhetsföreningen »Alphas» nya hus, hvilket rymmer omkring 500 personer. Huset var till trängsel uppfyllt med uppmärksamme åhörare. De nyomvände vitnade om den nåd, som dem vederfarits under det flydda året. Det var i sanning en härlig stund. Då slutligen uppmaning gafs till dem, som ville börja ett nytt lif, kommo närmare ett 20-tal fram, som begärde förbön, och det blef ett kraftigt bönmöte med bekymrade själar. Klockan half 1 afslöts mötet, under det vi önskade hvarandra ett godt nytt år.

Nyårsdagen hade vi ett kraftigt helgelsemöte, då texten var om de »tio jungfrur». Vid mötets slut framkom ett 50-tal själar för att bedja Gud

om ett rent hjerta samt för att få det fylldt med kärlekens olja.»

Så mycken andlig framgång kunde naturligtvis icke vinnas utan många strider. Mycket skrefs i stadens tidningar emot metodismen och föredrag höllos äfven i samma syfte. Dessutom blefvo mötena ofta på ett upprörande sätt störda af dåligt folk. Polisens hjälp måste anlitas. »Jerusalems murar uppbygdes i bullersam tid.»

Det stannade likväl icke härvid. Den 30 april 1888 blef Karl Lindborg af kyrkorådet i Björneborg förbjuden att vidare predika. Förbudet gjorde icke vännerna modfälda, utan blefvo de ännu fastare i sin tro på Herren och bevisade sig sålunda såsom trogne »Kristi tjenare uti godt och ondt rykte, uti ära och smälek.» Finsktalande bröder fortsatte med välsignelse att leda mötena under den tid Lindborg måste tåga.

J. W. Häggman kom nu åter från Helsingfors till Björneborg och talade utan tolk till icke ringa glädje för de finsktalande vännerna. Under tvänne veckor delade han rätt sanningens ord bland detta folk. Då han vid afskedsmötet förestälde för församlingen tvänne bröder, som blifvit rekommenderade till förmanare och efter att ha till dessa bröder hållit ett kraftigt tal, uppmanande dem, att särskildt under förhanden varande omständigheter, då deras predikant vore förbjuden att predika, vara trogna mot Gud och vårda Kristi hjord, uppstod en stark rörelse och församlingen brast i gråt. Deretter nedföllu de på sina knän och anförtrodde sig åt Guds ledning och tackade honom för hans godhet och trohet.

Lindborg öfverklagade kyrkorådsförbudet hos domkapitlet och förbudet förföll.

I påföljande augusti månad kunde metodistförsamlingen börja hålla sina möten uti en stor och präktig sal, som rymde vid pass 300 personer. I sept. bildades kvartalkonferens under presiderande äldstes besök i Björneborg. De förut omtalade uppträderna upphörde så småningom och gudstjänsterna fortsattes lugnt och fridfullt, fastän fördomarne ännu voro stora.

Slut.

Första gången någon af metodist-episkopalkyrkans biskopar besökte Finland var den 2 aug. 1888, då biskop Mallalieu på resa från Stockholm till Berlin anlände till Helsingfors. Detta besök räckte blott några timmar, under hvilken tid Mallalieu höll för de i metodisternas predikolokal, Georgsgatan 12, församlade vännerna ett hjertligt och innehållsrikt tal, som åhördes af alla med synnerligt intresse. Fr. Åhgren från Upsala, som åtföljde biskopen som tolk, höll äfven ett uppmuntrande tal till församlingen. Det hela kvarlemnade angenäma intryck och minnen, som sent skola utplånas från de fleste, som hade tillfälle att höra desse i rikt mått begåfvade Herrens tjänare.

Vintern 1887 gjordes en början till inrättandet af en predikantskola för metodistpredikanter inom

Finland. Tvänne unge män erhöillo undervisning i åtskilliga ämnen. Universitetslektorn E. O. Florell undervisade fyra timmar i veckan i historia, geografi och engelska språket och en studerande vid namn Granit undervisade sex timmar i veckan i finska och svenska språken, under det B. A. Carlsson meddelade undervisning i teologi och kyrkoordning.

Det första metodistpredikantmötet i Finland hölls i Wasa den 16—18 nov. 1886 och var uteslutande egnadt för gemensam uppbyggelse och för diskuterandet af frågor rörande missionssaken i Finland.

Efter upprepade inbjudningar aflade B. A. Carlsson i slutet af maj 1889 ett besök i St. Petersburg, under hvilket besök han höll tvänne predikningar i nykterhetsföreningens lokal och likaledes tvänne predikningar hos vänner till metodistkyrkans verksamhet. Samma år utnämndes Carlsson att vara metodist-episkopal-kyrkans missionär i St. Petersburg och Viborg jämte sina befattningar såsom president för Finlands distrikt och redaktör för »Nya Budbäraren».

1889 års statistik.

Medlemmar i full förening i Finland .	327.
» på prof	165.
Söndagsskolor	13.
Lärare och lärarinnor i dessa	56.
Barn af alla åldrar	695.
Missionärer — deribland en infödd . .	10.

INNEHÅLL.

Första Afdelningen.

Land och Folk.

Första kapitlet:	Finlands fysiska beskaffenhet	sid. 7.
Andra	“ Finlands folk	“ 11.
Tredje	“ Finnarnes religion under hednatiden	“ 14.
Fjärde	“ Kalevala och Kanteletar	“ 16.
Femte	“ Kristendomens införande i Finland .	“ 17.
Sjette	“ Finska språket	“ 18.
Sjunde	“ Seder och bruk	“ 19.
Åttonde	“ Skolor och undervisningsväsen	“ 21.
Nionde	“ Finlands svenska befolkning	“ 22.
Tionde	“ Senare tiders religiösa rörelser i Fin- land	“ 25.
Elfte	“ Ett Betania i Wasa	“ 30.

Andra Afdelningen.

Metodismen i Finland.

Första	“ De första försöken	“ 39.
Andra	“ Metodismens banbrytare i Finland .	“ 42.
Tredje	“ Minnen och intryck från åren 1883— 1886	“ 52.
Fjärde	“ B. A. Carlsons utnämning till Finland och hans arbete i Helsingfors	“ 60.
Femte	“ Reseintryck	“ 67.
Sjette	“ Våra första medarbetare	“ 76.

Sjunde kapitlet: Flere metodistpredikanter från Sve-	
rige	sid. 79.
Åttonde " Lindborgs verksamhet i Björneborg	
1887—1889	" 81.
1889 års statistik	" 85

9.

1.

5

Pris: 60 öre.

www.books2ebooks.eu